

Èric Lluent

Islàndia 2013

Crònica d'una decepció

Èric Lluent

Islàndia 2013

Crònica d'una decepció

Una crònica escrita a cavall de Reykjavík,
Laugarás, Raufarhöfn i la Vila de Gràcia
entre el juliol de 2013 i el gener de 2014.

Col·lecció 'Mirada enfora'

Autor, traducció de la constitució i fotografia portada: Èric Lluent

Amb el suport de: Casal Català d'Islàndia, L'Independent de Gràcia,
Verkami i Islàndia360

© Èric Lluent

Producció: DeBarris, sccl

Impressió: Zukoy5

D.L.: B-5.218-2014

*Y todo lo que habíamos hablado
es todo lo que vamos a perder.*

Los Planetas

Takk.

A tots els que heu col·laborat amb aquest llibre
via Verkami: *TAKK FYRIR!*

Esmeralda Barreyro – Ramon Tarragó – Mercè Teys – Martí
Lucas Feliu – Família Celaya-Saldaña – Joaquín Linares
Xose Manuel Blanco – Borja Nogué – Procés Constituent
d'Osona – Dani Coro – Miquel Badrenas – Toni Valero – Albert
Balançà – Fernando Díaz – Laura Novensà – Ricard Mateos
Cabrera – Elia Bizzozero – Carina Bellver – Julián Garcia
Emma Puerto Linares – Maria Vilarnau – Santiago Pérez
Huertas – Núria Manzano – Ali Codina – Patricia Monge
Víctor Guisado – Silvia Manzanera – Rocío Navarro Lozano
Mar Beneyto Seoane – Mercè Queralt – Manel Vázquez i
Montreal – Albert Martos Ros – Roger Cruz Pallarès – Ida

Mourdisen – Carles Alemany – Paula Solanas – Àngela Ruiz
Jiménez – Sieglinde Lluent Quesada – Ekaterina Donchenko
Ana Ochoa – Mateu Lucas – Manuela Espasa – Antonio J.
Rodríguez – Bernat Vivolas Jordà – Olga Vázquez – José María
Sánchez de Ocaña – Núria Pujol – David Casademunt – Alba
Metge – Luna Miguel – Elisabet Pradales – Albert Bello
Maria Cuspinera – Josep M. Salvador Porqueras – Núria
Balagué – Víctor Cullell – Joan Buades Mir – Oriol Foj Blanch
Clara Prunés i Pineda – Luciano Dutra – Islàndia 360
Xavier Ferrer Gay – Oscar Arenas Larios – Jordi Armengol
Florensa – Miguel Jiménez Salvador – Carme Dalmau Planas
Carles Bargalló Guinjoan – Jordi Moya – Ivana Prielcelová
Jaume Ramon – Asier Altuna – Claire Edgley – Andrea Guallar
i Panés – Maria Ortega – Isidre Estévez – David Torras Pallejà
Jose Luis Bartolomé Navarro – Josefina Altés – Marta Gómez
Gerard Maristany i Badell – Oriol Massot – Omar Benyaqub
Alba Torrent – Irma Crosas Zarza – Iguazel Bartolomé
Carles Rivas Barrachina – Artur Ridaura García – Marta
González – Roger Palau Capdevila – Montse Canadés i Gisbert
Àngela Puigdueta i Conesa – Linda Guðrún Karlsdóttir – Albert
Valls Rovira – Fernán González – Alexandre López – Javier
Modrego Albaladejo – Egmont Lluent – Rosa Estela – Miquel
Estela – Núria Cujó – Sandra Rubio – Xavi Tedó – Xavi Garcia
Joan Cervera – El Zio – Hector Malicia

A l'Egmont i a la Rosa.

*A la Hildur Árnadóttir i a la Linda Guðrún Karlsdóttir, per
obrir-me les portes del seu meravellós país l'hivern de 2008.*

*A l'Albert Musons, que des que el vaig conèixer em va inculcar la
il·lusió d'escriure un llibre. Sempre en el record, amic.*

Pròleg

Les guies de viatge tendeixen a descriure Islàndia com un país de contrastos impressionants. Un lloc remot al món on l'omnipresent natura sembla que jugui lliurement amb els elements tot fent que el visitant se senti aclaparat per tot allò que l'envolta. Quan un arriba a Islàndia i es comença a relacionar amb els illencs, aquest efecte d'encís es referma. A un país on la taxa d'alfabetització és del 99,9 per cent, tant en dones com en homes, el visitant és tractat amb cordialitat i correcció nòrdica. És a dir, amablement però amb certa distància personal i poques mostres públiques d'afecte o de canvis de temperament, cosa considerada per aquestes latituds com a pròpies de cultures llatines. De forma semblant a la dels seus homòlegs del Nord, però, els illencs es tornen molt més efusius en el tracte després

d'haver consumit grans quantitats d'alcohol (malauradament, la taxa d'alcoholisme és una de les xacres socials més preocupants del país). Malgrat això, el contrast amb els propis nòrdics és fins a cert punt sorprenent. Sota aquesta aparença freda, hi ha un caràcter excessivament tranquil i despreocupat amb tot allò que els envolta al tenir ja satisfetes les necessitats mínimes de benestar social i econòmic, que per a molts de nosaltres serien màximes. És talment com si el reducte de pobladors d'aquesta illa de l'Atlàntic Nord haguessin desenvolupat un caràcter singular, més semblant a una Jamaica del Nord, amb tempo de *reggae*, que no pas a un país escandinau, els quals se'ls vincula amb la disciplina i la formalitat. La màxima dels islandesos per a qualsevol situació a la vida, mantinguda fins a les últimes conseqüències, és repetir una vegada i una altra: "això s'arregla". Una expressió que justifica tota mena de comportaments i que es vaporitza en l'aire que respiren deixant un cert tuf d'optimisme i d'ingènua despreocupació generalitzada. Aquesta tranquil·la idiosincràsia, pròpia d'una societat petita on gairebé tothom està relacionat amb llaços d'amistat o de consanguinitat, és la base necessària per a que es produeixin situacions que els de fora podem considerar com a pròpies de la Cosa Nostra islandesa. És a dir, l'endogàmia s'estén a tota la societat i no és quelcom

mal vist, sinó una realitat amb la que la gent hi compta i mira de treure'n el millor partit. Tot sembla ser lícit dins d'un cercle de panxes contentes on uns es graten l'esquena als altres, perquè en el fons, tot queda a casa. D'aquí que, vivint en el sí d'una societat petita i que tradicionalment ha estat gairebé aïllada de la resta del món, un tingui la sensació de ser un etern nouvingut. Amb aquest context social, és plausible afirmar que les aparences enganyen. I els illencs, conscients del poc que es coneix d'ells, juguen, si més no, a fer-se els interessants. D'aquí que despertin una curiositat i un interès antropològic tan sols equiparable a la d'una tribu perduda al bell mig de l'Amazones.

L'enlluernament inicial del país porta a una indefugible decepció, quan es van descobrir els diferents entramats socials en la mesura, sobretot, que l'afecten a un de forma negativa i directa. Un exemple clar d'això són les odioses discriminacions a l'hora de ser candidat a una feina, ja sigui dins l'esfera pública o en la privada. Normalment qui fa la selecció acaba escollint l'amic, el conegut o el fill de l'amic. Això sorprèn, no perquè no deixi de ser un comportament humà i, fins a cert punt, un comportament de caràcter internacional. Sinó perquè pot suposar una paradoxa per a un país que ha estat considerat durant anys un dels menys corruptes del món i que s'ha vanagloriat en l'àmbit inter-

nacional per la seva defensa de la democràcia, dels drets humans i la igualtat d'oportunitats entre homes i dones. Un detall claríssim que deixa entreveure que en realitat les coses no són el que semblen en aquest camp ens el donen els anuncis de la televisió. En ple segle XXI, any 2013, la televisió islandesa difon anuncis fets pels propis sindicats per evidenciar el greuge comparatiu existent entre homes i dones en l'àmbit laboral i que a la pràctica es tradueix en menys oportunitats per a les dones i salaris més baixos en comparació amb els dels homes. No obstant això, i degut al seu pragmatisme absolut i a la seva capacitat per eludir confrontacions directes, no hi ha dubte que és una societat que es troba molt més avançada que la nostra a l'hora de tractar molts temes sensibles per a les persones.

El fet que els islandesos formin una societat petita i sense grans diferències entre classes socials, els permet que puguin arribar a fer pressió directa i efectiva sobre els governants organitzant-se ràpidament. Aquest poder, però, no és una praxis habitual. El poble islandès és poc donat a les manifestacions i a les protestes, i no és ben vist canviar l'orgull viking per la queixa o la manifestació en públic. En el fons, la societat islandesa és una societat jove muntada al carro del capitalisme neoliberal i que tendeix a deixar-se portar per un *laissez faire* dels seus governants de dretes

atès que aquests, tradicionalment, els han proporcionat benestar social i econòmic. Descriure el reflex de la teranyina social islandesa al poder polític serviria com a argument de pel·lícula sobre la màfia siciliana. És a dir, la classe política es troba vinculada estretament amb el poder judicial i, sobretot, econòmic del país, que a Islàndia recau en diferents clans familiars.

A ningú de la societat semblava importar en excés aquestes connexions entre política i economia, perquè de sempre s'havien unit aquestes dues sota el paraigües de socialisme escandinau (tothom menjant del plat comú). El gir social de protestes que es produí eventualment a Islàndia va ser fruit del col·lapse bancari que suposà l'inici de la crisi econòmica del país l'any 2008. I els illencs, que es van veure traïts pel seu govern per la pèrdua de capacitat adquisitiva, van sortir a protestar perquè es tractava d'una situació que afectava a gairebé tothom. Paradoxalment i com a excepció, unes 40 persones, reconeguts banquers i homes de negoci (coneguts popularment com a *banksters*) s'havien enriquit a causa de la crisi amb el vist i plau del govern. Alguns d'ells es van declarar en bancarrota i van marxar del país per evitar l'escarni social i mediàtic fruit de la crispació social. Després que les dretes tornessin al poder l'any 2013, no és estrany veure que alguns d'ells hagin tor-

nat a l'escena econòmica com a actuals dinamitzadors de l'economia nacional.

Que pel seu vot de càstig al govern els islandesos fossin considerats herois antisistema és una anàlisi de la que ells mateixos estan en desacord. En aquell moment, l'única sortida que tenien era la protesta i, en molts casos, l'emigració cap a altres països. I això, ni més ni menys, és el que van fer. Es parla que en els darrers anys hi hagut millora econòmica, però no cal oblidar que és un país molt petit i que va ser rescatat pel Fons Monetari Internacional. Per tant, en l'àmbit macroeconòmic la situació actual és de millora, però pel que fa a l'economia d'escala és una altra història: salaris a la baixa, preus a l'alça, retallades en educació i sanitat... i els mateixos artífexs de la crisi ocupant el poder i campant lliurement. Els actors poden haver canviat, però els titellaires continuen essent els mateixos.

Com a crònica d'uns fets que han marcat la història d'Islàndia, aquest llibre és una obra d'investigació periodística d'un apassionat d'aquest país i de la seva tasca com a periodista. Tinc el plaer de conèixer personalment l'Èric des de fa anys i, a banda de compartir passions per aquesta terra i per l'ofici de periodista, com a professional haig de dir que la seva feina és digna d'admirar i d'una solvència més que contrastada. Aquest llibre serveix per conèixer de

ben a prop el desenvolupament d'uns fets que sovint han arribat als mitjans de comunicació de forma escapçada i poc fonamentada. Això ha fet que d'ençà el 2008, els no illencs hagin desenvolupat una imatge mitificada del que és Islàndia i del que són els islandesos en general. S'han escrit llibres sobre aquest període històric, però fins a la data no hi ha hagut cap que hagi recollit de forma íntegra el text traduït del que havia de ser la constitució redactada pel poble. Aquesta era una de les exigències de les manifestacions dels anys 2008 i 2009 i havia de comportar un canvi polític i social de soca-rel. Després d'haver viscut en primera persona aquests anys tan convulsos de la història d'Islàndia, d'assistir a les manifestacions, de llegir mars de tinta sobre l'estat de crispació dels islandesos amb el sistema socioeconòmic que havia conduït al col·lapse, un no pot fer més que ser crític i sentir-se profundament decebut amb el desenllaç final de tot aquest procés de cinc anys. Per això mateix, *Islàndia 2013. Crònica d'una decepció* és el recull fidedigne ja no sols d'uns fets, sinó del malestar d'aquella part de la societat islandesa que va creure que un canvi real era possible.

Xavier Rodríguez, periodista, advocat
i president del Casal Català d'Islàndia.

Reykjavík, gener de 2014.

Introducció

Islàndia va saltar als titulars de la premsa internacional l'octubre de 2008 quan els tres principals bancs del país es van declarar en bancarrota. En qüestió de dies, els ciutadans d'aquesta illa situada a l'Atlàntic Nord, al bell mig de la falla tectònica que separa Amèrica del Nord i Euroàsia, van patir un terratrèmol socioeconòmic sense precedents que va dur el govern a aprovar una llei d'emergència per tal de nacionalitzar les entitats financeres Glintir, Landsbanki i Kaupthing. Més enllà de les conseqüències econòmiques per a les famílies i per als inversors estrangers, principalment del Regne Unit i d'Holanda, els islandesos van viure la tardor de 2008 en estat de *shock*, pendants de la televisió i la premsa, com bé descriu la professora de dret europeu a la Universitat d'Islàndia, Elvira Mén-

dez Pinedo, en el llibre *La Revolución de los Vikingos. La victoria de los ciudadanos*. “Durant aquella tardor els islandesos es troben paralyzats per la incredulitat de veure com s’esvaeixen les seves institucions i els seus somnis de prosperitat”. Méndez, veïna de Reykjavík i una de les persones que des de l’inici de la crisi va participar en les protestes ciutadanes que es van desenvolupar davant del Parlament, explica que els islandesos van percebre el col·lapse bancari com “una guerra financera amb armes de destrucció invisibles i incomprendibles però altament efectives”. El cert, és que una gran massa de ciutadans, la majoria dels quals gaudia d’un nivell de vida privilegiat, va assistir incrèdula a un espectacle rocambolesc, la trama del qual no era gens fàcil de comprendre. El sistema financer islandès, molt poc regulat a causa de l’escassa població de l’illa i de la economia de supervivència que havia marcat el dur dia a dia d’un dels països més pobres d’Europa fins mitjan del segle XX, s’havia convertit en un paradís internacional controlat pels especuladors locals, homes que de la nit al dia feien fortuna del no res i que els propis conciutadans consideraven herois nacionals. La nació estava orgullosa del que les seves entitats bancàries i els seus reguladors havien aconseguit fins aleshores. No en va el novembre de 2007 les Nacions Unides declarava

Islàndia com el millor lloc del món on viure, segons l'índex anual que publica l'organització i en el qual s'analitza la situació de 175 estats. Parlar de pobresa a Islàndia s'havia convertit en tabú i la imatge que projectava el país a l'estranger era la d'una nació que recollia èxits mes rere mes gràcies a una fórmula màgica (i que tan sols podien *entendre* els experts) que assegurava bons resultats, sobretot en l'àmbit financer. Cotxes de gamma alta, grans pantalles de plasma, apartaments a la costa mediterrània, vacances arreu, roba de disseny. Els islandesos, per norma, vivien en l'abundància i tota una generació, els nascuts entre els anys vuitanta i noranta, consideraven aquella situació com l'*statu quo* natural del país on havien nascut, oblidant la precarietat en la que els seus antecessors havien viscut durant segles. De fet, un dels menjars tradicionals de l'illa (ara convertit en atracció turística) és el tauró podrit. Això és així perquè, durant segles, els seus habitants havien hagut de trobar la manera de conservar el peix que pescaven a l'estiu per tal de sobreviure durant el dur hivern. Una de les fórmules era assecar-lo. L'altra, enterrar-lo sota terra i menjar-se'l podrit al cap d'uns mesos. Però pensar en les penoses condicions de vida dels seus besavis no entrava (ni entra a dia d'avui) en els plans d'una societat que ha situat el consum i l'èxit econòmic en el centre de les seves diances.

Vaig arribar a Reykjavík per primer cop el 26 de desembre de 2008, gairebé tres mesos després del crac econòmic. En aquell moment, la incertesa regnava entre la població però les festes nadalenques, tot un símbol de la societat de consum i seguides amb furor pels islandesos, van suposar una pausa temporal enmig del cataclisme. La primera impressió que em vaig endur de la visita va ser clara: “aquesta gent té molta pasta i viu molt bé”. De fet, aquesta primera conclusió d’un viatge de deu dies pot ser considerada la llavor del llibre que teniu a les mans. M’explico: la informació que hem rebut al sud d’Europa sobre la Revolució Islandesa ha viscut diverses fases en els darrers cinc anys. La notícia del col·lapse de les institucions bancàries va sorgir com un bolet enmig del bombardeig de notícies que empassem a diari, i tant ràpid com va aparèixer es va esfumar. El desconeixement absolut sobre aquesta illa perduda *allà dalt* i la por dels mercats financers d’escampar el pànic a la resta de països europeus va fer que l’anàlisi sobre el que estava passant a Islàndia i el que podia passar a la resta del continent fos nul als grans mitjans de comunicació. El pas de tan sols cinc anys ens ha demostrat que el que va succeir a Islàndia era tan sols la caiguda de la primera carta d’un castell de naips que ha arrossegat a la pobresa i a la precarietat

a milions de persones al continent europeu. Amb l'acceptació de la crisi econòmica, o estafa capitalista, segons el prisma en què es valori el que està passant a les nostres societats, els mitjans van veure en Islàndia l'exemple a analitzar, considerant-la punt d'origen i camp de proves a l'hora de copsar la reacció popular envers les dures mesures d'austeritat proposades i impulsades pel Fons Monetari Internacional (FMI). Per raons de singularitat democràtica que detallaré més endavant, els ciutadans islandesos van aconseguir enderrocar el govern que estava al poder en el moment del col·lapse i van iniciar un procés obert per tal de renovar la constitució. Els mitjans del centreesquerra ideològic de casa nostra van vendre Islàndia com una nació revolucionària que havia vençut al capital. Així, és habitual trobar a Catalunya persones amb pensament crític que afirmen que a Islàndia s'han empresonat els banquers responsables, que s'han fet fora els polítics corruptes i que el país té una nova constitució escrita pels ciutadans. Creient aquestes mitges veritats o deliberades mentides, no ha estat difícil veure banderes islandeses a les protestes del moviment dels indignats a Barcelona o Madrid, per exemple. Com una societat tan ostentosa consumista podia haver-se convertit en el referent dels moviments anticapitalistes del sud d'Euro-

pa? Partint d'aquesta qüestió inicial vaig arribar a Islàndia l'estiu de 2013, en la meva cinquena estada al país, per tal de trobar-hi respostes. Per començar vaig recopilar la informació per entendre fins a quin punt eren veritat aquestes afirmacions que estaven en boca de les persones del meu entorn i a les xarxes socials. I és quan s'aprofundeix en els fets que es narren parcialment als mitjans de comunicació quan un descobreix que no tot és tan bonic com ens han explicat. Si bé s'han condemnat banquers a penes de presó, aquests són una minoria i les penes ronden entre els nou mesos i els cinc anys. Per tant, la idea generalitzada que els banquers estan a la presó és falsa. Més si tenim en compte que Islàndia només aplica penes de presó de llarga durada en casos excepcionals. El Primer Ministre en el moment de la caiguda dels bancs, Geir H. Haarde, va ser jutjat per un tribunal especial que el va declarar culpable de negligència i mala gestió de govern, una sentència simbòlica que no comporta cap pena de presó ni econòmica i, de fet, és el propi Estat islandès qui ha hagut de pagar els costos judicials de Haarde, que ascendeixen a més de 140 mil euros. Però la gran mentida que s'ha escampat a l'estranger és que els ciutadans van canviar la constitució, per tal de blindar-se en un futur i evitar les repercussions socials d'un col·lapse econòmic

d'aquestes característiques. És aquest un dels principals punts que tractaré en aquesta crònica sociopolítica d'Islàndia durant l'any 2013, perquè el que ha succeït, sense cap mena de ressò mediàtic, ha dinamitat tota esperança de canviar el sistema que ha dut el país nòrdic i mitja Europa a la situació de precarietat actual. Un context en què els ciutadans són les principals víctimes de les accions d'un grup reduït de poderosos que durant dècades, i encara ara, han jugat a l'especulació de forma compulsiva acumulant, alguns d'ells, les grans fortunes mundials que fan de la nostra realitat una gran paradoxa. Mentre els més rics s'enriqueixen, la gran massa social s'empobreix i perd drets legislatura rere legislatura. A l'Estat espanyol, per exemple, el nombre de persones amb grans fortunes va augmentar un 5,4 per cent l'any 2012 mentre l'atur marcava rècords històrics. Des d'un punt de vista crític, no podem concebre Islàndia com l'exemple a seguir perquè, com procuro demostrar en aquest treball, es tracta d'un país regit per les lleis del mercat neoliberal internacional en el que no s'han dut a terme les mesures que la gent ha proposat de forma democràtica i en processos altament consensuats per tota mena de sectors socials. El moviment de protesta islandès pot ser considerat un referent, com molts d'altres, pel fet de tractar-

se d'una resposta contundent de la societat davant dels abusos del capital i les negligències de la classe política però, malgrat l'esforç de milers de persones per canviar les lleis que determinen les seves vides (tant les escrites com les que no ho estan), no es pot afirmar que els ciutadans d'Islàndia hagin derrotat el sistema perquè, de fet, aquesta batalla l'ha guanyat, sense cap mena de dubte, el sistema governant. Hi ha qui pensa que els canvis històrics no es poden fer d'un dia per l'altre i que, per tant, aquest pas enrere viscut l'any 2013 és un pas natural, acceptable, perquè la llavor de la revolució ja està sembrada. Aquest llibre no pretén menysprear l'organització popular ni les fites aconseguides pels ciutadans islandesos, sinó que busca narrar els fets succeïts en un any de decepcions per tal de conscienciar els ciutadans de parla catalana sobre la realitat d'un país que, tot i la seva llarga cultura democràtica (que comparativament amb la de l'Estat espanyol és molt més real i participativa), no deixa de ser una societat de consum en la que les necessitats del mercat financer passen per sobre de la voluntat popular a través d'estratègies molt similars a les de països com el nostre, on la corrupció és una realitat quotidiana i cada cop més visible. Conèixer el moviment de lluita del país escandinau és interessant per ampliar el rerefons sobre

les revoltes contemporànies (en aquest sentit el llibre de Méndez és la referència ineludible) però no es pot considerar exportar el seu model a Catalunya o a l'Estat ja que hi ha diferències cabdals que ho impossibiliten.

Un model de revolta no exportable

Són molts els activistes socials que s'han solidaritzat amb la lluita islandesa i que han vist en ella un exemple a seguir. Quant a organització i fites aconseguides, les protestes a Islàndia poden semblar el patró en què s'haurien d'inspirar altres revoltes a Europa però la singularitat d'aquesta illa fa que pensar en l'exportació del model islandès sigui més aviat una quimera que no pas una realitat factible. Hi ha dos moments claus en què el poder popular es va mobilitzar als carrers de la capital i molt simbòlicament a la plaça del Parlament per tal d'influir en la presa de decisions que afectarien el futur de milers de famílies. La primera d'aquestes mobilitzacions històriques s'intensifica el 20 de gener de 2009 i és coneguda com la Revolució de les Cassoles, ja que molts dels ciutadans que hi van participar van utilitzar estris de cuina per fer soroll davant del Parlament. La mobilització va guanyar adeptes i per primer cop en la his-

tòria de la Islàndia independent (el país aconseguí la independència l'any 1944) la policia es constitueix com a força antiavalots. Les protestes, de caire pacífic, deriven en una mostra de ràbia el dia 22 del mateix mes en què els ciutadans llancen focs artificials i tota mena d'objectes al Parlament. La policia carrega i utilitza gas pebre per dispersar la concentració. Quatre dies més tard, el 26 de gener, es confirma la caiguda del govern, format per la coalició del Partit de la Independència i l'Aliança Socialdemòcrata. Fins aleshores l'economia nacional s'havia enfonsat, els principals bancs s'havien nacionalitzat però l'Estat no disposava de fons per rescatar-los i l'FMI ja havia aprovat un primer paquet d'ajuda de 2.100 milions de dòlars. Malgrat aquestes ajudes, les famílies veuen com la quota dels seus préstecs hipotecaris es multiplica per dos o per tres d'un dia per l'altre a causa de la devaluació de la corona islandesa. Si a principis de 2008, 90 corones equivalien a un euro, al mes de novembre el Banc Central d'Islàndia donava un valor de 182,5 corones mentre que el Banc Central Europeu dictaminava que un euro era equivalent a 280 corones. La societat es trobava en un carreró sense sortida i amb una població total de poc més de 300 mil habitants semblava impossible que el govern, escollit el maig de 2007,

continués amb la seva legislatura. És important anotar que a Islàndia, essent un Estat amb un marcat caràcter pacifista (no compta amb exèrcit propi i els agents de policia no duen armes de foc), les institucions no van poder posar en marxa l'aparell repressiu com hauria passat en la majoria de països europeus, especialment al sud del continent. Aquest fet i la pressió de la gent sobre els membres del govern (que literalment es veien rodejats en un Parlament d'escasses dimensions del qual amb prou feines podien sortir escortats per la policia) expliquen el perquè de la renúncia del Primer Ministre, Geir H. Haarde, que va adduir motius de salut igual que la número u dels socialdemòcrates, Ingibjörg Sólrún Gísladóttir, que ocupava el càrrec de ministra d'Exteriors. Amb la caiguda del govern, se'n forma un de provisional i s'anuncien eleccions pel 25 d'abril de 2009. La victòria popular és, en aquest cas, més que evident però molt lligada a les característiques d'un indret amb poca població i amb un nul tarannà repressiu vers la lluita ciutadana al carrer. Pensar que aquesta mena de pressió social pugui enderrocar governs en països amb tan poca trajectòria democràtica com el nostre és tot un error. Només cal revisar l'hemeroteca i veure quina resposta va tenir el govern d'Artur Mas, la conselleria d'Interior de Fe-

lip Puig i els antiavalots dels Mossos d'Esquadra i de la Guàrdia Urbana el 27 de maig de 2011 per als milers de persones que pacíficament s'havien concentrat a la plaça de Catalunya de Barcelona. Tenint en compte els precedents, és evident que es pot descartar l'efectivitat d'una protesta a l'islandesa (majoritàriament no violenta però amb un alt grau de coacció cap als membres del govern) a casa nostra.

La segona gran victòria del moviment de protesta islandès mereix una explicació del marc legal en el qual els ciutadans es van poder emparar per evitar fer-se càrrec d'un deute privat milionari que els poders fàctics internacionals i el propi govern de centreesquerra que va sortir escollit a les eleccions de 2009 volien encolomar a les famílies. Es tracta del *cas Icesave*. Arran del deute exterior de les entitats nacionalitzades, Islàndia va rebre fortes pressions internacionals liderades pel Regne Unit, que va aplicar la llei antiterrorista a Islàndia per tal de bloquejar el capital i béns de les entitats financeres que operaven al país anglosaxó. El nou govern islandès entenia que recuperar la confiança de l'estranger era clau per a la recuperació de l'economia nacional, així que eixugar el deute extern va ser una prioritat per a l'executiu. A ningú se li escapa que el Fons Monetari Internacional

va condicionar la continuïtat de les ajudes a la solució d'aquesta qüestió. Així, el Parlament va debatre i aprovar una proposta en la que cada família islandesa havia de pagar 48.000 euros en quinze anys, només dedicats a cobrir el deute generat pels bancs islandesos a l'exterior. L'oposició es va fer evident als carrers el 2 de gener de 2010, quan els ciutadans van encendre fogueres a la plaça del Parlament i van llençar bengales en senyal d'emergència. Aquell mateix dia, el grup ciutadà InDefence va presentar al President de la República, Ólafur Ragnar Grímsson, més de 56 mil firmes, equivalents al 23,3 per cent dels cens, demanant-li que no firmés la llei aprovada pel Parlament. Grímsson s'hi va negar tres dies més tard i va dur la llei a referèndum, en el que va guanyar el *no* per més del 93 per cent dels vots emesos. La llei va quedar anul·lada i el Parlament en va fer una altra que, de nou, el President es va negar a firmar i va dur a referèndum. Tot i ser una proposta més suau, el *no* va tornar a guanyar i el cas *Icesave* va quedar en mans de la justícia internacional. Amb tot, és cabdal apuntar que aquesta victòria històrica és conseqüència de l'article 26 de la constitució islandesa (hereva d'una constitució danesa de finals del segle XIX) en què es concreta que el President pot negar-se a signar una llei, duent-la

així a referèndum per tal que l'aprovin o la rebutgin els ciutadans. Es tracta, doncs, d'una situació que mai es podria donar a casa nostra, tenint en compte la legislació vigent. I, a més, s'ha de subratllar que els islandesos amb aquest *no* no es negaven a pagar el deute, sinó a fer-ho en les condicions abusives que els imposaven el Regne Unit, Holanda i l'FMI.

Capítol 1.

L'escena política islandesa actual

El panorama polític islandès actual presenta dues vessants: la tradicional, que malgrat perdre adeptes segueix acumulant la gran majoria dels vots, i la de recent formació, amb propostes que, de moment, no acaben de generar la suficient confiança en l'electorat de l'illa i que, en el millor dels casos, aconsegueixen una petita representació al Parlament. Dins dels partits tradicionals sobresurten, per la seva coalició de govern que va dirigir el país de 1995 a 2007, el Partit de la Independència i el Partit Progressista, dues formacions vinculades al sector financer de l'illa, així com als interessos del sector pesquer, un dels majors motors econòmics en l'actualitat i que històricament ha gaudit de tota mena de privilegis. L'Aliança Socialdemòcrata i el Moviment d'Esquerra – Verds suposen l'alterna-

tiva de centreesquerra tradicional que l'any 2009 va fer-se amb el poder enmig del col·lapse econòmic del país i que, amb perspectiva, podem dir que no han estat a l'alçada de les expectatives dels seus votants. A les darreres eleccions, celebrades el 27 d'abril de 2013, van destacar dues noves propostes: el Futur Brillant, formació liberal ecologista de renovació democràtica sorgida de la dissidència dins del Partit Progressista, i el Partit Pirata, moviment internacional de democràcia 2.0 que a Islàndia està liderat per Birgitta Jónsdóttir, que l'any 2009 va entrar al Parlament representant el Moviment dels Ciutadans, formació creada fruit de la Revolució de les Cassoles. Entre les dues organitzacions debutants a les darreres eleccions van sumar nou dels 63 escons de la cambra, acumulant el 13,35 per cent dels vots. De fet, la irrupció d'aquesta força renovadora al Parlament és l'esperança d'aquells que durant el 2013 han perdut la il·lusió de veure un canvi real en les regles del joc democràtic islandès, si bé res compensa la manca de compromís real del centreesquerra amb les promeses que els van catapultar al poder en les eleccions anticipades de la primavera de 2009, després de la renúncia del govern de Geir H. Haarde i de quatre anys d'autoorganització ciutadana per tal de blindar-se de cara a un futur per evitar situacions com la viscuda l'any 2008.

El Partit de la Independència es va fundar el maig de 1929 com a resultat de la fusió del Partit Conservador i el Partit Liberal i és considerat històricament com el partit amb més pes en la presa de decisions arran de la independència del país l'any 1944 (votada en referèndum i amb un 98 per cent de suport popular), que fins aleshores havia estat sota el control de Dinamarca. De fet, aquesta formació, com el seu propi nom apunta, va ser la força que va liderar el procés per aconseguir la independència de la nació i una nova constitució, fet que dècada rere dècada li ha donat rèdit electoral entre una població amb un orgull nacional molt elevat. Des d'aleshores, i fruit de l'autogestió dels recursos del país que sempre havien estat en mans de danesos i noruecs, el Partit de la Independència es considera com un dels motors que en la segona meitat del segle XX va dur el progrés a una Islàndia que fins aleshores havia viscut en la precarietat absoluta, subjugada a un règim proper al colonialisme. Tant és així que el PI ha estat present en 23 dels 32 governs democràtics de les darreres set dècades, liderant-ne 15.

L'altra gran formació, el Partit Progressista, va ser fundada l'any 1916 i ha format part de les coalicions de govern durant més de sis dècades al llarg de la seva història. Considerat com l'alternativa a la dreta conser-

vadora, s'autodefineix com el punt de convergència de la societat islandesa, si bé la seva relació amb el Partit de la Independència sempre ha estat més fructífera que no pas amb la resta de formacions. A la llarga, ha esdevingut un dels *lobbies* de poder de l'illa i la seva no presència en el govern que va fer front a la crisi de 2008, a causa dels mals resultats electorals de 2007, ha fet que en general els islandesos no hagin vist el PP com un dels actors causants del col·lapse econòmic i això explica que en les dues eleccions posteriors a la caiguda del govern hagi incrementat el nombre de diputats fins convertir el seu líder, Sigmundur David Gunnlaugsson, en el nou Primer Ministre islandès.

En el sector del centreesquerra tradicional hi trobem, com ja hem indicat, l'Aliança Socialdemòcrata i el Moviment d'Esquerra – Verds que van governar per primer cop en coalició en la legislatura 2009-2013. La primera formació es va crear arran de la unió de quatre partits d'esquerres que es van presentar junts per primer cop a les eleccions de 1999. Té connexions directes amb els sindicats de treballadors i el seu ideal polític gira en torn els drets humans, amb un marcat vincle amb els moviments feministes islandesos i internacionals. El segon moviment polític de l'esquerra islandesa també es va pre-

sentar pera vegada a les eleccions de 1999 i es defineix com la primera força en la història del Parlament en situar les qüestions medi ambientals en el centre de l'agenda política. Es considera l'única formació que va advertir de la insana activitat de creixement econòmic en els anys del *boom* financer i a dia d'avui subratlla la seva participació en el govern sorgit de les eleccions de 2009 com una de les bases de l'èxit de la recuperació econòmica de la nació, si bé els seus propis votants es van mostrar especialment descontents l'abril de 2013 retirant bona part del suport que havien donat al partit quatre anys enrere.

La societat islandesa presumeix d'una llibertat de premsa que molts països europeus envegen (segons Reporters Sense Fronteres, l'any 2012 era el cinquè país amb millor salut per a l'exercici del periodisme), però sembla que les xifres són més optimistes que una realitat que, analitzada en profunditat, presenta situacions de manca d'independència preocupants. En aquest sentit, és important apuntar la relació del Partit de la Independència amb la segona gran capçalera del país, *Morgunblaðið*. Si bé sempre ha estat en boca de tothom aquest lligam que vincula la línia editorial del diari amb els interessos del major partit del país, el setembre de 2009, coincidint gairebé amb l'inici de la legislatura del nou govern de cen-

tre esquerra, l'ex alcalde de Reykjavík (1982-1991), ex Primer Ministre (1991 – 2004) i ex cap del Banc Central d'Islàndia (2005 – 2009), Davíð Oddsson, va ser nomenat nou editor en cap de la publicació. Malgrat que aquesta decisió va fer perdre un terç de les subscripcions a l'edició en paper de la publicació, la pàgina web (mbl.is) és la més visitada pels islandesos. Amb la seva arribada, deu periodistes de prestigi van perdre el lloc de treball així com vint treballadors a temps parcial. L'evident incompatibilitat entre la tasca que encara avui realitza al capdavant del diari i el seu passat com a líder polític de primera fila i banquer no semblen preocupar Oddsson ni a un Partit de la Independència que sap de la importància del control de l'opinió a internet, ara que Islàndia ha esdevingut un referent en l'ús de les noves tecnologies, sobretot fruit de les característiques del procés de redacció de la constitució del poble que veurem en el proper capítol. Durant la tardor de 2013, el debat sobre la relació dels mitjans de comunicació i els partits polítics es va avivar amb les declaracions de la cap del Comitè de Pressupostos del Parlament, Vigdís Hauksdóttir (Partit Progressista), en les que es queixava de la manca de presència de la seva formació en les notícies de la televisió pública (RÚV). “La quantitat de diners que destinem a RÚV és anormal, especialment

si no hi ha millors periodistes”, va afirmar Hauksdóttir. A més, Illugi Gunnarsson, el ministre del Partit de la Independència responsable de l'estat dels mitjans de comunicació, ja després de les eleccions de l'abril va comentar la voluntat de presentar una proposta per canviar l'equip directiu dels mitjans públics, fins ara independent, per un d'escollit per les forces polítiques representades al Parlament. Aquesta i altres declaracions han tornat a obrir el debat sobre la llibertat de premsa i la relació d'aquest sector amb les forces polítiques locals.

El panorama polític islandès i el poder de les formacions tradicionalistes tampoc s'entén si no s'analitza la relació que en les darreres dues dècades han tingut el Partit Progressista i el Partit de la Independència amb el sector bancari del país, causant del greu col·lapse d'octubre de 2008. És per això que el procés de privatització dels bancs propietat de l'Estat a finals dels noranta no és cap anècdota a l'hora de depurar la responsabilitat de la coalició de centredreta. Per a aquest procés el govern va crear un Comitè Executiu de Privatització amb l'objectiu de cercar els compradors i inversors apropiats per fer-se amb les accions dels bancs islandesos. Aquesta idea inicial va derivar en un procés de compravenda plagat de favors personals i polítics en els quals van participar tant

el Partit Progressista com el Partit de la Independència. Com explica l'ex corredor de borsa Jon F. Thoroddsen en el llibre *On Thin Ice*, amics íntims dels ministres del PP van fer-se ja des d'un primer moment (1998) amb el 45,8 per cent de les accions de Bunadarbanki, entitat financera que més tard es fusionaria i prendria el nom comercial de Kaupthing. Com era natural, l'entorn de l'altra gran formació política del país es va fer amb el control d'una altra gran entitat financera, Landsbanki. Un relat dels fets que tal i com els descriu Thoroddsen res té a envejar a les trames de corrupció a les qual estem més familiaritzats al sud d'Europa. De fet, l'autor va haver d'auto publicar-se el llibre perquè cap editor ho volia fer i va ser acomiadat del seu lloc de treball sense explicacions dies després de publicar a la premsa dades rellevants sobre el tarannà poc ètic i immoral que fins aleshores havia estat la norma i no pas l'excepció en el món financer islandès. Des de la privatització dels bancs, aquests es van convertir en un negoci aparentment segur però que es basava en una bombolla especulativa inflada per un grup de víkings de les finances, molts d'ells procedents d'una organització estudiantil anomenada Aliança Universitària d'Estudiants Vaka. Una generació d'inversors sense por al risc, amb ganes de demostrar el seu lloc al món, de generar diners del no

res aprofitant, en part, la confiança internacional dipositada en una Islàndia considerada com la resta de països escandinaus, amb les garanties de solvència econòmica que això comporta. Islàndia, però, comptava amb una regulació bancària escassa arran de les poques necessitats històriques que havia tingut el país en el sector. Aquest fet, juntament amb l'ambició d'un grup de joves descarats avalats per una població que es beneficiava directa o indirectament de la voràgine especulativa, va crear una gran bombolla en la que els principals partits del Parlament van tenir un paper actiu a l'hora de legislar per afavorir-la o, en el millor dels casos, fer la vista grossa.

El paper dels ciutadans durant els anys previs al crac econòmic és també una de les claus per comprendre una societat que va donar molt poques senyals d'alerta, ja fos per ignorància, per benefici propi o per totes dues raons. “Aquesta nova generació de reis de la finances eren considerats herois nacionals. Com estrelles de rock o de futbol. Els islandesos eren els millors del món (aparentment) en alguna cosa. Ningú qüestionava aquests homes i qui tenia l'oportunitat no dubtava a anar a les grans festes de cap d'any que feien a les seves mansions. I, de cop, quan les coses van anar malament, es van convertir en el dimoni”, explica un fotògraf islandès que durant anys va

treballar i publicar amb el suport de les grans fortunes del país i que prefereix no fer públic el seu nom. El sentiment nacional, l'orgull de viure i sobreviure en una illa farcida de volcans i moviments tectònics, amb condicions meteorològiques extremes i aïllada enmig de l'Atlàntic Nord explica en bona part el suport incondicional que els islandesos donen a qualsevol personatge local que esdevé un referent internacional. Björk o Sigur Rós, en l'àmbit de la música, Eidur Gudjohnsen, jugador de futbol del Chelsea i del Barça, entre d'altres, la selecció nacional d'handbol masculina que va aconseguir la medalla de plata als Jocs Olímpics de Beijing o els artistes que representen el país any rere any a Eurovisió són tot un fenomen, més enllà dels gustos o aficions personals, que uneixen una nació sota una bandera i un sentiment que és absolutament transversal. I en aquest mateix rol de representants de l'èxit islandès a l'estranger cal situar noms com els del pare i fill Bjorgolfur Gudmundsson i Thor Bjorgolfsson. L'any 2007, la revista Forbes situava el fill en la posició 249 en la llista de persones més riques del món amb una fortuna personal de 3,15 bilions d'euros, esdevenint l'home més ric de la història del país, mentre que el seu pare en sumava 1,05 i era el propietari del club de futbol anglès West Ham. Un any més tard, la família es declarava

en bancarrota i passava de ser el referent ineludible del somni islandès a estar al centre de les dianes de la fúria ciutadana que se n'adonava, de cop, de la negligència d'aquests personatges i els representants polítics que els havien donat aixopluc legal.

Però en un país on la població supera per poc els 320 mil habitants, l'anàlisi del panorama polític no pot obviar les diferències sorgides d'una illa dividida geogràficament entre la ciutat i el món rural i pesquer, pilars del progrés del país en els darrers cent anys. És precisament el pes que tenen els votants de l'àmbit rural en les eleccions una de les grans crítiques al sistema electoral islandès. El país es divideix actualment en sis districtes electorals: nord-est, nord-oest, sud, sud-oest (que inclou les ciutats als afores de Reykjavík) i dos districtes electorals situats a la capital, Reykjavík nord i Reykjavík sud. Dels 63 diputats que hi ha al Parlament des de les darreres eleccions, 22 (11 i 11) representen els districtes de Reykjavík nord i sud, 13 el del sud-oest, 20 (10 i 10) el sud i nord-oest i vuit el districte del nord-est, que inclou el quart nucli urbà més gran del país, Akureyri, ciutat coneguda com la capital del nord, que compta amb poc més de 17 mil habitants. L'actual sistema electoral beneficia especialment els partits tradicionals. Si agafem com a exemple les eleccions del mes d'abril

de 2013 observem les grans diferències de representativitat que hi pot haver segons els districtes electorals on més suport s'aconsegueixi. Així, mentre el Partit Progressista va necessitar una mitjana de 2.430 vots per cada diputat al Parlament, trobem casos com el del Partit Pirata que en va necessitar 3.215 per escó, un 32 per cent més per cadira. Una discussió política que es dona en molts altres països i que parteix de la voluntat democràtica d'una persona, un vot. De fet, aquest és un dels canvis que vol impulsar la constitució redactada pel Consell Constitucional i que s'especifica a l'article 39 referent a les eleccions al Parlament. A més, una de les sis preguntes que es van formular el 20 d'octubre de 2012 en el referèndum constitucional que va comptar amb una participació del 48,9 per cent, era: "li agradaria veure en la nova Constitució una disposició donant un pes igual al repartiment de vots en totes les parts del país?". El *sí* va aconseguir una ampla majoria amb un 66,5 per cent del suport, mentre que el *no* va arribar al 33,5. Malgrat aquests resultats, els partits de centredreta es van excusar en la majoria silenciosa, aquell 51,1 per cent d'islandesos que no van anar a votar al referèndum i que, segons el Partit Progressista i el Partit de la Independència, invaliden uns resultats que no mostren la realitat de l'opinió popular.

Resultats de les eleccions al Parlament islandès entre 2003 i 2013 dels partits que van aconseguir representació parlamentària.

	2003		2007		2009		2013	
	vots	Escons	vots	Esc.	vots	Esc.	vots	Esc.
Partit de la Independència	61.701	22	66.754	25	44.371	16	50.454	19
Partit Progressista	32.484	12	21.350	7	27.699	9	46.173	19
Aliança Socialdemòcrata	56.700	20	48.743	18	55.758	20	24.292	9
Moviment d'Esquerra – Verds	16.129	5	26.136	9	40.581	14	20.546	7
Futur Brillant	-	-	-	-	-	-	15.583	6
Partit Pirata	-	-	-	-	-	-	9.647	3
Moviment dels Ciutadans	-	-	-	-	13.519	4	-	-
Partit Liberal	13.523	4	13.233	4	-	-	-	-

Ordenats pel nombre de vots aconseguits en les eleccions del 27 d'abril de 2013

Capítol 2. Cap a una nova constitució (2009-2012)

El llibre que teniu a les mans inclou la traducció de l'esborrany constitucional redactat pel Consell Constitucional islandès, format per 25 ciutadans escollits a les urnes, i aprovat per unanimitat el 27 de juliol de 2011. Aquell dia s'acabava un procés apassionant, una experiència de democràcia oberta i participativa que va situar Islàndia en el focus d'atenció de tots aquells sectors crítics internacionals que cercaven, i encara cerquen, una fórmula per canviar les regles del joc que ha dut el conegut com a món occidental a una profunda crisi econòmica però, sobretot, de valors. Una crisi, també, de valors democràtics. Aquell dimecres d'estiu es donava per acabada la tasca popular, en la que van participar milers de persones, i s'iniciava el torn de les institucions, en concret, del Parlament que,

governat per l'Aliança Socialdemòcrata i el Moviment d'Esquerra – Verds, tenia a les seves mans canviar el rumb del país amb la voluntat d'establir les bases per tal d'evitar cometre els errors del passat. Construir uns nous fonaments per no tornar a caure en les trampes d'un sistema neoliberal sense control que havia dut a les famílies islandeses a la bancarrota sense que en cap moment aquestes haguessin estat conscients del risc que corrien els seus estalvis, plans de pensions, préstecs hipotecaris i inversions. De fet, aquesta era una de les promeses que havia fet al seu electorat la coalició de centreesquerra. Però no només això: la ciutadania, incloent-hi sectors dels votants del Partit Progressista i, en menor mesura, del Partit de la Independència, era conscient que Islàndia necessitava una nova carta magna i va mostrar el seu suport majoritari a la redacció d'un nou text constitucional. Si alguna cosa unia els islandesos de tots sectors a principis de 2009 eren les dificultats econòmiques, la voluntat de depurar responsabilitats i les esperances de posar la primera pedra per a un futur millor, en el que el progrés de la nació estigués en mans del poble. La constitució de 1944, inspirada en una de finals del segle XIX, no era l'adequada per fer front als problemes del segle XXI. D'això, no n'hi havia dubte.

Diuen a Palestina que les millors sortides es troben als carrerons sense sortida i, estant entre l'espasa i la paret, l'esclatxa que els ciutadans islandesos van decidir explorar després d'haver tombat el govern va ser la de la democràcia real i participativa. En una societat en la que la crítica al poder, fins aleshores, havia estat marginal, el desig generalitzat de tornar a fer-se amb el control democràtic del país va fomentar el sorgiment d'idees renovadores i que, d'alguna manera, donaven oxigen a uns ciutadans que amb prou feines podien arribar a final de mes després d'anys de deliri col·lectiu, en termes de consum. Així, ja des de la victòria del centre esquerra a les eleccions de la primavera de 2009, les bases populars es van començar a organitzar per fer front al repte cabdal que asseguraria l'èxit de la revolució: el canvi de la constitució nacional. Conscients que el país estava tocat de mort, els islandesos van posar en marxa un procés de reflexió col·lectiva que va derivar en l'organització de la primera Assemblea Nacional, una reunió celebrada el 14 de novembre de 2009. Aquella trobada, que no va rebre el suport explícit de les institucions públiques, va aplegar prop de 1.500 persones arribades a Reykjavík procedents de tota la geografia islandesa i representant, alhora, tota mena de sectors socials. Del que es tractava era de redefinir-se com

a islandesos. De trobar els punts en comú d'una nació que estava essent assetjada en l'àmbit econòmic internacional a causa del gran deute exterior generat per les entitats financeres privades, aleshores ja nacionalitzades. La necessitat de refundar Islàndia era evident i, per començar a fer-ho, aquell dia els assistents a l'assemblea van participar en dues activitats programades pels organitzadors. Distribuïts en taules de nou membres cadascuna, durant el matí es va discutir sobre els valors fonamentals en els quals s'havia d'assentar la societat islandesa del present i del futur. Integritat, igualtat de drets, respecte i justícia van rebre el suport de la majoria dels presents i es van erigir com els quatre pilars centrals de la nació. Després del dinar, es van abordar nou conceptes bàsics per tal que la veu del poble els definís i expressés les seves expectatives, prioritats o aspectes a millorar, amb l'objectiu de crear una base conceptual clara i sintètica de manera que fos útil per a la redacció de la nova constitució. Per la importància que una experiència de democràcia participativa sense precedents com aquesta suposa en un món que busca una alternativa al sistema establert, a continuació es detallen els nou termes sobre els quals els ciutadans van treballar de forma conjunta i s'aporten les conclusions per a cadascun d'ells, segons el resum realitzat per

la periodista islandesa Alda Sigmundsdóttir, publicat a la seva pàgina web, *Iceland Weather Report*, i avalat pels propis organitzadors com el resum oficial de la trobada.

- **Educació:** *igualtat a l'hora d'accedir a l'educació, sense discriminació segons classes socials. Donar especial èmfasis a l'ensenyament sobre economia i el funcionament de la societat. Impulsar una educació ètica i que presti especial atenció en potenciar l'ensenyament d'allò pràctic o vocacional, per tal que els individus puguin desenvolupar-se i prosperar.*
- **Família:** *habitatge garantit per a totes les famílies. Flexibilitat i equilibri en les hores de treball. Concebre la família com la pedra angular de la societat. Garantir l'accés a activitats extra curriculars, d'igual manera que es garanteix l'educació bàsica. Respectar la gent més gran. Impulsar mesures dirigides per eradicar el 'bullying' o altra mena d'abusos. Treballar per construir ponts entre generacions. 12 mesos de baixa maternal.*
- **Benestar:** *enfortir el sistema de benestar utilitzant mesures de prevenció. Igualtat d'accés a la sanitat, sense estar condicionat al nivell econòmic o altres circumstàncies socials. Enfortir la xarxa de seguretat social per als joves i la gent gran. Cuidadors per-*

sonals per a la gent gran. Donar suport a les minories. Millorar el suport als joves involucrats en el món de les drogues. Assegurança dental gratuïta.

- ***Economia:*** *ús sostenible dels recursos d'Islàndia i les energies verdes. Més suport a la innovació. Diversificació de l'economia. Protecció de les àrees de pesca. Distribució justa del drets de pesca i de la gestió de la indústria pesquera. Incrementar l'ètica en el món dels negocis. Ús dels recursos pensant en el bé de la nació islandesa. Enfortir la societat del coneixement en lloc de dependre de la indústria pesant. Recerca i innovació per crear indústries alternatives. Donar suport als petits negocis i a l'agricultura. Processar les matèries primeres al propi país en lloc d'exportar-les. Ajustar la política de suport als hivernacles i fer canvis en el sistema de la quota pesquera.*
- ***Medi ambient:*** *formular una política medi ambiental imparcial i global amb especial èmfasi en la sostenibilitat, la conservació de la natura i l'educació. Utilització transparent dels recursos naturals d'Islàndia. Fer d'Islàndia líder internacional en l'ús sostenible de l'energia. Transport ecològic. La natura i els recursos del país han de ser propietat de la nació islandesa. Esdevenir el primer país en mantenir tot*

el parc automobilístic i la flota naval amb energies verdes domèstiques.

- **Sostenibilitat:** *ús sostenible de tots els recursos. Autosuficiència en les necessitats energètiques. Incrementar l'educació i l'entrenament per reduir la dependència de l'energia importada. Ús sensat dels recursos i en benefici de tots els residents a Islàndia. Formular un pla realista per a la utilització dels recursos de forma eficient i sostenible. Avantatges fiscals temporals per donar una empenta a l'ús de l'energia verda. Ensenyament a les escoles sobre sostenibilitat i consum ètic. Buscar el benefici a llarg termini per a les properes generacions.*
- **Oportunitats:** *esdevenir un model de pau i tolerància. Una nació optimista, poderosa, independent i ben gestionada. Participació en la comunitat internacional mentre es retingui la propietat dels recursos. La riquesa d'Islàndia es troba en la cultura i l'art. Islàndia com a part de la Unió Europea. Més transparència i una nova constitució. Acceptar responsabilitats i aprendre de les experiències. Unió basada en l'optimisme, la integritat i l'esperança. Democràcia independent, fora de la Unió Europea. Una discussió no partidista sobre l'entrada a la Unió*

Europea. Una moneda estable i uns mitjans de comunicació lliures. Posar especial èmfasi en la innovació i la creativitat.

- ***Igualtat:*** *responsabilitat comunitària. Societat del benestar honesta amb igualtat de drets sense discriminació per sexe o origen. Respecte pels drets humans i pels drets dels infants. Igualtat d'oportunitats i salaris per a tothom. Comunitat lliure de prejudicis i parcialitat. Tractament igual de deutors i professionals de les inversions. Islàndia hauria de ser un districte electoral en el que cada vot individual tingués el mateix pes. Llibertat d'expressió i igualtat de gènere. Tothom és igual davant la llei.*
- ***Administració pública:*** *transparència. Administració democràtica lliure de corrupció arran d'un fort control i de la tasca del sistema judicial. Referèndum sobre l'entrada a la Unió Europea. Responsabilitat dels servidors públics. No a la venda dels recursos públics ni a la creació d'impostos per a les properes generacions. Democràcia real i un sistema electoral modern. Constitució creada per la gent. Enfortiment del sistema judicial i control de les institucions públiques. Servidors públics amb ètica i que protegeixin els recursos naturals de la nació. Millora de l'eficièn-*

cia i simplificació del sistema. Penes severes per als agressors sexuals. Divisió real entre els tres poders: legislatiu, executiu i judicial.

Malgrat en alguns punts s'observen conclusions antagòniques, sobretot pel que fa a la qüestió de l'entrada o no a la Unió Europea, aquesta primera experiència va servir per demostrar als partits polítics tradicionals que la societat estava disposada a liderar el procés de reforma, buscant sempre el suport institucional del Parlament com a òrgan de presa de decisions. Tant és així que el govern de centreesquerra, que no havia participat oficialment de l'Assemblea Nacional, va prendre aquesta trobada com a referència per organitzar-ne una de molt semblant l'any 2010. L'objectiu era crear una Assemblea Constitucional i, de fet, el Parlament va aprovar una acta el 16 de juny de 2010 en la que es determinava que s'havia de convocar un Fòrum Nacional format per un miler persones, representatives de tots els indrets del país i on hi hagués igualtat de gènere. El treball realitzat en el fòrum havia de ser la primera pedra de la nova constitució. Les conclusions de la reunió, que es va celebrar el 6 de novembre de 2010, van ser força similars a les que havia arribat l'Assemblea Nacional de l'any anterior i posaven l'accent en qüestions com la transparència, els drets humans, la democràcia, la

conservació dels recursos naturals i una moral basada en el respecte, la tolerància i la justícia.

Amb aquesta tasca base realitzada, era el moment de posar en pràctica un exercici de democràcia directa que es convertiria en tot un referent internacional per la manca de precedents i per la innovació en el procediment per tal d'implicar la massa ciutadana. La idea era reunir 25 ciutadans escollits a les urnes per tal que es fessin responsables de la redacció d'un primer esborrany constitucional. Per dur a terme aquesta fita es van organitzar unes eleccions a les que es van presentar un total de 552 candidats (30 per cent dones, 70 per cent homes). El Ministeri de Justícia i Drets Humans islandès va ser l'encarregat de donar a conèixer els candidats a la població a través d'una pàgina web en la que es podia consultar la informació de cadascun d'ells i mitjançant un document informatiu enviat a totes les llars del país. El 35,95 per cent del cens va participar en les eleccions, celebrades el 27 de novembre de 2010 i de les quals en van sortir els 25 representants (15 homes i 10 dones).

Un cop ja es coneixien les persones encarregades d'escriure la nova carta magna es van percebre els primers moviments dels sectors contraris a la reforma constitucional amb la presentació de tres denúncies al Tribunal

Suprem d'Islàndia que pretenien invalidar les eleccions. Els jutges van donar la raó als demandants adduint que les butlletes electorals duïen un número de sèrie, que les caixes on es guardaven no eren prou hermètiques i que el recompte es va fer de forma poc transparent, entre d'altres qüestions. El somni d'una Assemblea Constitucional semblava esvair-se per moments però els partits del govern van saber reaccionar a aquest contratemps impulsant un Consell Constitucional en el que els 25 ciutadans amb més vots a les eleccions serien proposats per ocupar-hi un seient. Aquesta sortida de la crisi creada arran de la invalidació dels comicis va rebre el suport de quatre de les cinc formacions polítiques del Parlament: l'Aliança Socialdemòcrata, el Moviment d'Esquerra – Verds, el Partit Progressista i el Moviment dels Ciutadans. En contra s'hi trobava en solitari el Partit de la Independència, que es guardava així un dels arguments que ha esgrimit fins a dia d'avui per restar-li legitimitat a tot el procés de reforma: el Consell Constitucional s'havia format arran d'unes eleccions sense garanties.

La voluntat inicial era que el consell tingués onze mesos per redactar la nova constitució però els parlamentaris van canviar aquesta condició i la van reduir a quatre mesos com a màxim, decisió que posava traves a la tasca

popular i una premsa innecessària si tenim en compte que la constitució actual va entrar en vigor l'any 1944. Malgrat aquests entrebancs inicials, el consell es va reunir per primer cop el 6 d'abril de 2011 i va rebre un document de 700 pàgines elaborat per un comitè constitucional creat pel Parlament en el que s'aportava ajuda tècnica i es detallava l'expressió popular sorgida del Fòrum Nacional de 2010. La veu del poble començava a dictar un nou futur per al país i molts mitjans internacionals es van fer ressò de les notícies que arribaven d'aquella illa perduda enmig de l'Atlàntic Nord. Un dels greus errors que molts periodistes i autors van cometre en aquell moment a l'hora d'explicar el que estava succeint a Islàndia era donar per fet que la nova constitució tiraria endavant i seria aprovada pel Parlament. És per aquest motiu que moltes persones a casa nostra pensen que Islàndia ha canviat la constitució fruit de la proposta feta pel poble i, això, és rotundament fals. En aquest sentit, sembla que les ganes de trobar un referent en el que emmirallar-se van influir en la tasca periodística de professionals de la informació d'arreu del món que van vendre el país nòrdic com el model de societat que estava afrontant la crisi plantant cara al sistema capitalista i, de fet, segons la majoria de les cròniques, venent-lo, ja que la seva economia dona-

va els primers indicis de recuperació. La història que va arribar als lectors de l'estranger obviava que al nou text li quedava un llarg recorregut per ser aprovat i ignorava la forta oposició del que era i és el partit polític amb més influència del país, el Partit de la Independència.

Després de la primera reunió del 6 d'abril, el consell es va dividir en tres grups, cadascun d'ells centrat en determinades temàtiques per tal de ser més eficients i procurar tenir la proposta en el temps establert, és a dir, a finals de juliol. El grup A es va dedicar a treballar sobre els temes de valors fonamentals, ciutadania i llengua nacional, estructura de la constitució i divisió dels capítols, recursos naturals i temes medi ambientals, drets humans i l'Església nacional. El grup B va tractar la fundació de la Constitució d'Islàndia, el rol i la posició del President d'Islàndia, el rol i les responsabilitats del Parlament, el govern, les responsabilitats del President i els ministres, les obligacions del poder executiu i les municipalitats. Finalment, el grup C va debatre i redactar els articles relacionats amb el Consell Constitucional, participació democràtica dels ciutadans, la independència del poder judicial i el seu control per part de l'autoritat estatal, eleccions parlamentàries, sistema de representació i membres del Parlament, tractats internacionals i afers exteriors.

Cadascuna de les comissions de treball es reunia els dilluns i els dimarts per realitzar les propostes de redacció relatives als seus temes i aquestes es presentaven a la reunió del Consell Constitucional que se celebrava els dijous. Una de les qüestions més innovadores va ser la participació de la ciutadania a través d'internet, posant en pràctica el concepte de democràcia 2.0 i aprofitant els avantatges dels mitjans tecnològics actuals. Així, els ciutadans podien seguir l'evolució del redactat constitucional i fer aportacions per a la modificació dels articles deixant comentaris a la pàgina oficial del consell o bé via Facebook, sempre amb nom i cognoms i defugint l'anonimat. En total, es van rebre 370 propostes concretes i 3.600 comentaris per part de la ciutadania. És especialment en aquest moment en el que Islàndia es converteix en un dels referents dels moviments socials arreu d'Europa i, en concret, del 15M a Catalunya i l'Estat. De fet, les primeres trobades a la plaça de Catalunya de Barcelona i a la plaça del Sol de Madrid van coincidir en el temps amb el procés de redacció constitucional islandès, d'aquí que a les manifestacions es poguessin veure banderes islandeses o cartells amb el lema "plaça Islàndia". El que no vam entendre aquella primavera de 2011 és que l'intens treball dels ciutadans havia de passar per mans del

Parlament, aquest cop governat per una coalició que de cara a la graderia semblava decidida a aprovar la constitució sorgida del poble, però que de portes endins no ho tenia tan clar.

Ja aleshores, en aquelles setmanes plenes d'il·lusió i d'esperança, alguns membres del Consell Constitucional començaven a ser conscients que els enemics d'aquell procés no eren pocs i que el camí no seria precisament un camí de roses. Thorvaldur Gylfason, un dels 25 ciutadans escollits per formar part del consell i professor d'economia a la Universitat d'Islàndia, sabia del cert que dins dels partits del govern hi havia diputats que mai donarien el sí definitiu i necessari a la proposta. Si bé l'Aliança Socialdemòcrata i el Moviment d'Esquerra – Verds mai havien governat junts, aquests dos partits formaven part del *Club dels 4*, les quatre organitzacions polítiques tradicionals, totes elles vinculades, més o menys obertament, a la banca i al sector pesquer. Com veurem més endavant, conscient que la seva feina podia quedar en paper mullat, el Consell Constitucional va posar en marxa una estratègia per tal de crear pressió sobre els diputats de centreesquerra que tenien la majoria suficient al Parlament com per aprovar la nova constitució, per moltes pegues que possessin els dos grans par-

tits de l'oposició, el Partit de la Independència i el Partit Progressista. Segons la constitució vigent, només calia que el 51 per cent de la cambra votés afirmativament, fet que suposaria la dissolució del Parlament, convocatòria d'eleccions i, un cop repartits els escons, segona i definitiva votació de la proposta constitucional. Gairebé tot-hom, a Islàndia i a l'estranger, donava per fet que aquest seria el desenvolupament natural del procés de reforma. Molt pocs presagiaven el que finalment acabaria essent una de les grans decepcions del moviment revolucionari i de lluita islandès. El poder a l'ombra també havia començat aquell 2011 a cercar l'estratègia adequada per tal d'evitar un canvi que, en cas de consolidar-se, deixaria fora de joc aquells que tradicionalment havien acumulat el poder econòmic i el control dels recursos naturals de l'illa. S'havia declarat, doncs, una guerra bruta i allunyada de l'opinió pública per tombar la constitució del poble. Només així s'entén el que acabaria passant l'any 2013 i que es detallarà en els propers capítols.

En tan sols quatre mesos, la proposta constitucional popular estava enllestida i lliurada a la Presidenta del Parlament, Ásta Ragnheidur Jóhannesdóttir, en un acte que es va celebrar a la capital del país el 29 de juliol de 2011. S'iniciava el torn del Parlament i de les llargues ses-

sions de debat per tal de retocar l'esborrany i tractar els temes més controvertits. De fet, el text, que era una proposta inicial sobre la qual els partits havien de treballar, havia de ser corregit en profunditat pel que feia a aspectes de forma, segons l'opinió d'experts en dret constitucional. Tenint en compte que qualsevol llei menor trigava mesos en aprovar-se, la reforma de la carta magna de ben segur que trobaria en el Parlament tota mena de dificultats per tirar endavant, especialment per part dels partits de l'oposició que van fer tot el possible per allargar el debat i qüestionar el paper del Consell Constitucional. El govern volia que, un cop fets els canvis consensuats en seu parlamentària, els ciutadans tinguessin de nou la possibilitat de posicionar-se via referèndum vers la proposta definitiva. En principi aquest referèndum s'havia de fer coincidir amb les eleccions presidencials del juny de 2012, però en els mesos previs ja es va veure que, a causa de la lentitud de la tramitació parlamentària, seria impossible. La segona opció era votar la constitució durant la tardor del mateix any. Finalment, però, no es va dur a referèndum la constitució sinó sis preguntes sobre els temes que més debat havien suscitat. Una convocatòria que estava condemnada al fracàs ja que ni era vinculant ni estava enfocada cap a la totalitat de la reforma. A

sis mesos de les eleccions parlamentàries, aquesta crida a les urnes s'havia d'entendre més com un rentat de cara del govern de centreesquerra que no pas com una consulta útil per a la finalitat proposada.

Era tan escàs el suport real al referèndum per part del govern de la nació –conscient que, a la pràctica, serviria de ben poc i que no s'ajustava als plans inicials- que durant les setmanes prèvies a la votació no es va destinar cap partida pressupostària per finançar les despeses de desplaçament dels 25 membres del Consell Constitucional que havien d'anar d'un punt a un altre de la geografia islandesa per tal d'explicar detalladament el document que havien redactat. Tot i la insistència del consell, els ciutadans que el formaven van haver de pagar-se de la seva pròpia butxaca aquests viatges i mai se'ls ha arribat a reemborsar ni una sola corona. Una anècdota que no deixa de ser un retrat més d'un esperpent parlamentari que acabaria el març de 2013 com els més pessimistes s'ensumaven.

El referèndum es va celebrar, finalment, el 20 d'octubre de 2012 i la participació, malgrat tot, va ser del 48,9 per cent. A continuació, es detallen les sis preguntes que es van plantejar als ciutadans islandesos i els resultats obtinguts:

1. Vol que les propostes del Consell Constitucional formin les bases d'un nou esborrany constitucional?

Sí: 66,3%

No: 33,7%

2. En la nova Constitució, vol que els recursos naturals que no són propietat privada siguin declarats propietat nacional?

Sí: 82,9%

No: 17,1%

3. Li agradaria veure en la nova Constitució disposicions sobre l'Església oficial (nacional) a Islàndia?

Sí: 57,1%

No: 42,9%

4. Li agradaria veure en la nova Constitució una disposició autoritzant l'elecció de candidats particulars per al Parlament més que en el cas actual?

Sí: 78,4%

No: 21,6%

5. Li agradaria veure en la nova Constitució una disposició donant un pes igual al repartiment de vots en totes les parts del país?

Sí: 66,5%

No: 33,5%

6. Li agradaria veure en la nova Constitució una disposició declarant que una determinada proporció de l'electorat pugui exigir que els temes se sotmetin a referèndum?

Sí: 73,3%

No: 26,7%

Aquests resultats, que en termes democràtics deixaven ben clar que la població donava suport a la tasca del consell i a les principals reformes que volia introduir la nova constitució, van permetre al Partit de la Independència crear un argument que acabaria dinamitant la voluntat del govern de sumar el consens de totes les forces polítiques del Parlament: dos terços del cens electoral o bé havien votat en contra de l'esborrany popular o bé no s'havien presentat a les urnes. Segons el líder del PI, Bjarni Benediktsson (actual Ministre d'Hisenda i segon home del govern sorgit de les eleccions del 27 d'abril de 2013) aquell referèndum no tenia cap mena de sentit i el va arribar a titllar d'exercici "gens democràtic". Sense voler, o potser forçats pels sectors de centreesquerra contraris a la reforma, el govern havia donat oxigen al gran partit de l'oposició que a les enquestes ja s'erigia com la formació amb més intenció de vot, tan sols quatre anys més tard de ser foragitada de les institucions arran de les protestes ciutadanes.

Amb tot, pels membres del govern interessats en donar sortida parlamentària a la veu del poble aquell referèndum legitimava la seva aprovació aprofitant la majoria de l'Aliança Socialdemòcrata i el Moviment d'Esquerra – Verds. En qüestió de sis mesos es veuria si la classe política de l'illa, hereva d'aquell fet històric que explica que l'any 930 Islàndia va veure néixer el primer Parlament europeu (a Thingvellir), era capaç o no d'acceptar, en ple segle XXI, la voluntat ciutadana expressada via assemblea nacional, fòrum nacional, proposta constitucional i referèndum.

Capítol 3. La victòria en el cas Icesave

És important subratllar des de la primera línia d'aquest capítol que Islàndia sí que està pagant el deute generat per l'entitat financera privada Icesave, branca de negoci a l'exterior de Landsbanki, que en un primer moment van cobrir els governs del Regne Unit i d'Holanda. Afirmar que Islàndia s'ha negat a pagar el deute i ha deixat caure els bancs és senzillament difondre un fals mite fruit de la ignorància sobre el cas o les ganes de crear referents sense fonaments. Com ja s'ha apuntat en la introducció, el govern de centreesquerra havia intentat entre els anys 2009 i 2011 encolomar a les famílies el cost dels interessos de demora produïts pels bancs nacionalitzats a l'estranger a través d'una taxa específica trobant-se amb l'oposició frontal de la població, de bona part dels membres de la

resta de partits i del propi President de la República, Ólafur Ragnar Grímsson, que es va negar en dues ocasions a signar les lleis aprovades pel Parlament referents a aquesta qüestió. Si bé ideològicament no era precisament la solució que els socialdemòcrates i els verds haurien desitjat, les pressions internacionals no van cessar en tota la negociació amb el Regne Unit i Holanda i, de fet, arribar a un acord era una de les condicions que imposava el Fons Monetari Internacional a l'administració pública islandesa per tal que aquesta pogués seguir rebent ajudes econòmiques. Era, doncs, l'única via possible que l'executiu considerava en aquell moment per poder afrontar el futur recuperant la confiança dels inversors, atraient de nou capital estranger a l'illa. L'FMI volia impulsar un acord que incloïa elevats interessos que hipotecaven els ciutadans per més d'una dècada malgrat aquests no haguessin estat els causants de la bancarrota. El conegut com a *cas Icesave*, nom de l'entitat financera que va generar gran part del deute, ha esdevingut un dels exemples de la divisió entre els governants i els seus votants al país nòrdic. Les protestes al carrer i el veto presidencial van suposar una primera victòria que es va traduir en dos referèndums que van deixar sense validesa les decisions del Parlament. El *no* a pagar el deute va guanyar per més d'un

90 per cent en la primera cita a les urnes i per més d'un 60 en la segona. La notícia va córrer com la pólvora arreu del món. Com si es tractés d'un còmic d'Astèrix i Obèlix, la premsa explicava la negativa dels islandesos com la victòria definitiva d'una petita societat rebel amb el sistema capitalista, obviant que en aquells moments el deute ja s'estava retornant, sempre, això sí, segons el criteri i les possibilitats de Reykjavík i no de les exigències exteriors.

Tot i que la primera proposta aprovada pel Parlament, coneguda com a *Icesave 2*, va comptar amb 33 vots a favor i 30 en contra, la segona, *Icesave 3*, la votació de la qual es va fer el 16 de febrer de 2011, va recollir un ampli suport dels diputats, amb 44 vots a favor i tan sols 16 en contra. Tots els representants de l'Aliança Socialdemòcrata hi van votar a favor, mentre que el Moviment d'Esquerra –Verds també hi va donar suport majoritari, excepte dos dels seus diputats. El Partit de la Independència es va mostrar més dividit, tot i que finalment 11 dels seus 16 parlamentaris, incloent-hi el seu líder, van votar afirmativament. El gran opositor d'aquesta segona llei va ser el Partit Progressista liderat per l'actual Primer Ministre d'Islàndia, Sigmundur Davíð Gunnlaugsson, que seguia defensant enèrgicament que els ciutadans no havien de pagar el deute en les condicions que els imposaven des de fora. Gunn-

laugsson va celebrar la decisió del President de no signar la llei i especialment el resultat del segon referèndum que es va dur a terme el 9 d'abril de 2011. La seva imatge pública es veia especialment afavorida i guanyava així adeptes entre els ciutadans crítics amb les decisions d'un executiu cada cop més debilitat. Per la seva banda, l'altre gran partit de l'oposició, el Partit de la Independència, també va aplaudir el veto presidencial per curar-se en salut davant del seu electorat que es mostrava majoritàriament en contra de l'acord *Icesave 3* i les bases del qual van dirigir dures crítiques al seu líder, Bjarni Benediktsson, per haver donat el seu *sí* parlamentari a la proposta. Benediktsson es va excusar raonant que, més enllà de la seva opinió personal, ell sempre havia defensat que aquesta qüestió fos votada en referèndum. El posicionament del centredreta en aquest afer, facilitat pel fet d'estar fora del govern, s'ha de tenir especialment en compte a l'hora d'entendre els resultats de les eleccions parlamentàries de 2013 que s'analitzaran en el capítol 6, referent a la campanya electoral i als comicis del mes d'abril que van suposar el retorn del pacte PI-PP.

Després del resultat del segon referèndum, l'Autoritat Supervisora de l'EFTA (European Free Trade Association) va exercir fortes pressions, emetent ultimàtums, amb la finalitat que les institucions públiques acceptessin

l'acord tot i que les autoritats islandeses s'hi van negar esgrimint que no hi havia cap legislació internacional que determinés les obligacions d'un país vers una bancarrota del sistema financer que afectés a clients i inversors d'altres països, un cop les entitats financeres ja havien estat nacionalitzades. El govern islandès era conscient que tampoc tenia marge, perquè buscar el consens i aprovar una nova llei només suposaria repetir l'experiència del passat, amb veto presidencial inclòs i un nou referèndum, desestabilitzant encara més una coalició que estava essent fortament qüestionada per la seva inoperància. Durant la primavera de 2011, les declaracions del màxim responsable de l'Autoritat Supervisora, Per Sanderud, posaven contra les cordes una nació a la qual se li donaven tres mesos per trobar una solució al problema. "Islàndia ha de complir amb les obligacions que ha subscrit sota l'acord de l'EEE (Espai Econòmic Europeu). Ha d'assegurar sense discriminacions la compensació per a tots els depòsits sota les condicions que determina la Directiva de Garantia de Dipòsits", repetia amb contundència Sanderud alimentant l'estira i arronsa.

Sense que aquestes pressions recollissin cap fruit, finalment l'Autoritat Supervisora va denunciar els fets al tribunal de l'EFTA. Per primer cop en tota la disputa del

cas Icesave, les negociacions polítiques havien donat pas a l'acció judicial. Els ciutadans d'Islàndia, de la mà del seu President, havien forçat aquesta situació que incomodava fortament el govern i que deixava el futur econòmic de la nació en mans de la decisió d'un tribunal. Es posava fi d'aquesta manera a la idea inicial de l'executiu de trobar una solució pactada al conflicte i millorar les relacions amb els que fins aleshores havien estat els seus amics i aliats del Regne Unit i, en general, amb la resta d'estats membres de la Unió Europea que consideraven inacceptable que el país nòrdic es rentés les mans davant d'un cas que podia generar pànic arreu del continent.

Amb la incertesa de conèixer les conclusions del tribunal de l'EFTA, format per tres jutges de Noruega, Liechtenstein i Islàndia, es va arribar a l'inici de l'any 2013. La decisió de l'autoritat judicial no només afectaria el cas en sí, sinó que, sens dubte, condicionaria la campanya electoral dels comicis que s'havien de celebrar a l'abril. Un revés judicial a Islàndia deixaria en entredit aquells que havien criticat la proposta *Icesave 3* i que s'havia tombat en el segon referèndum. En canvi, una resolució positiva per a la nació posaria en evidència els partits del govern que havien aprovat no una sinó dues vegades un acord que comprometia les butxaques dels contribuents i

la recuperació econòmica a mig termini. El veredict de del cas conegut com a E-16/11 es va donar a conèixer el 28 de gener de 2013 i en ell es resolien les acusacions realitzades per l'Autoritat Supervisora de l'EFTA amb el suport de la Comissió Europea contra Islàndia. Els jutges van dictaminar que Islàndia no havia de retornar el deute en les condicions que se'ls havia volgut imposar des de l'estranger i així ho van justificar en un dels paràgrafs claus de la resolució, el 178:

“En vista del que s’ha exposat anteriorment, el tribunal considera que la Directiva (94/19/EC) no preveu que el demandat hagi de garantir els pagaments als dipositants en les extensions d’Icesave a Holanda i al Regne Unit, de conformitat amb els articles 7 i 10 de la Directiva, en una crisi sistèmica de la magnitud experimentada a Islàndia”.

Islàndia havia guanyat i els mitjans del Regne Unit i d’Holanda presentaven la notícia com una gran derrota del sistema de garantia de dipòsits. Amb tot, la resolució també determinava que l’Autoritat Supervisora de l’EFTA s’havia de fer càrrec de les costes judicials d’Islàndia, a banda de les seves pròpies. Una victòria sense precedents

per a un cas sense referents que donava oxigen als islandesos i a la seva economia que encara vivia mesures d'excepció com el control de capitals. En xifres, Islàndia s'acabava d'estalviar aproximadament 2.300 milions d'euros, que era el que els demandants exigien en concepte de danys i perjudicis. Aquesta resolució no evitava, però, que Islàndia continués pagant el deute que s'havia generat en el moment que el Regne Unit i Holanda van garantir amb els seus propis recursos els dipòsits dels clients del banc en xarxa Icesave.

El govern en bloc va celebrar la decisió de la cort internacional, almenys públicament. La Primera Ministra, Jóhanna Sigurðardóttir, va trigar ben poc en buscar aquells arguments que li eren favorables malgrat haver impulsat dues propostes que haguessin impossibilitat aquesta decisió judicial. “Sempre he dit que Islàndia no havia violat la directiva europea”, va declarar el mateix dia que es va donar a conèixer la notícia, oblidant aquell “ha vençut la pitjor opció”, quan va valorar els resultats del segon referèndum. La resta de ministres van mostrar la seva alegria davant dels mitjans de comunicació, fent gala d'una preocupant amnèsia política. Però la processó anava per dins: a cap dels membres de l'Aliança Socialdemòcrata i del Moviment d'Esquerra – Verds que van

donar el *sí* a la segona proposta se'ls escapava que aquesta resolució del tribunal de l'EFTA els deixava en una posició molt delicada davant l'electorat a tan sols tres mesos dels comicis parlamentaris. Cada dia que passava era més que evident que les dues formacions acabarien pagant car el preu de governar en uns anys plens d'inestabilitat, deixant un molt mal referent en la primera experiència de govern protagonitzada per aquesta coalició des de la independència del país.

A banda de les butxaques de les famílies islandeses, la decisió judicial deixava dos clars vencedors: Ólafur Ragnar Grímsson i Sigmundur Davið Gunnlaugsson, President de la República i líder del Partit Progressista, respectivament. L'un s'havia oposat a dues decisions del Parlament que haguessin hipotecat tota una generació d'islandesos i, malgrat ser un personatge controvertit, les seves dues negatives eren i seran sempre interpretades com una gesta històrica que ha canviat el rumb de la nació. Dit això, no es pot oblidar que en el moment en què Grímsson va fer ús del veto presidencial, especialment en la segona ocasió consecutiva, va rebre fortes crítiques per part dels partits de centreesquerra que el van acusar de dur a terme un acte de deslleialtat vers una decisió democràtica presa per una àmplia majoria parlamentària

de 44 dels 63 diputats de la cambra. Pels més crítics amb Grímsson, la seva actitud era comparable a un cop d'estat institucional. Sigui com sigui, del que no hi ha dubte és que la posició del President va posar grans traves a la feina feta pel govern, restant-li credibilitat i situant-lo en un carreró sense sortida en la qüestió del *cas Icesave*. Per la seva banda, Gunnlaugsson va dur la veu cantant en seu parlamentària a l'hora de posicionar-se frontalment en contra de les dues lleis aprovades i, de fet, cap dels diputats del seu partit va votar a favor de la proposta *Icesave 3*, si bé uns pocs s'hi van abstenir. A principis de 2013, després de fer-se públiques les conclusions de la cort europea, Gunnlaugsson era un dels homes de moda del país: un polític jove, que havia plantat cara a les pressions internacionals (des de l'oposició, això sí) i al qual, finalment, la justícia internacional havia donat la raó. Molts el consideraven l'heroi del *no* a pagar el deute. I tal imatge a tres mesos de les eleccions era tot un recurs a explotar per a un Partit Progressista que duia ja dues legislatures fora del govern.

La victòria d'Islàndia als tribunals s'ha d'interpretar com una victòria del poble vers les condicions abusives que el Regne Unit i Holanda, de la mà de l'FMI, volien imposar a un país incapaç de fer front a tals de-

mandes i que va haver de plantejar mesures excepcionals que afectaven fortament l'economia particular dels contribuents. Uns ciutadans que vivien al límit del col·lapse pressupostari familiar després de la devaluació de la corona islandesa que havia derivat en una desmesurada pujada dels crèdits hipotecaris. De nou, el fet de tractar-se d'una illa amb poc més de 320 mil habitants va jugar a favor de la ciutadania, ja que per a l'administració pública era inviable dissimular les mesures excepcionals que s'havien de prendre, com la creació d'una taxa especial per pagar el deute d'Icesave. En estats amb milions d'habitants i amb una cultura de transparència democràtica més reduïda, aquest tipus d'imposicions econòmiques que tenen el seu origen en interessos abusius derivats del deute generat per entitats financeres nacionalitzades queden diluïdes en pujades generals d'impostos i retallades en les grans partides pressupostàries, com en el cas de la sanitat, l'educació o les pensions a Catalunya i a l'Estat espanyol.

Capítol 4. L'opinió de la Comissió de Venècia

Després del referèndum constitucional no vinculant que, com s'ha detallat en el capítol 2, es va celebrar l'octubre de 2012 i va recollir uns resultats favorables al text redactat pel Consell Constitucional, el Parlament d'Islàndia va trucar les portes dels experts europeus per conèixer la seva opinió sobre la nova carta magna que s'estava discutint en seu parlamentària i a la qual els partits polítics amb representació ja havien afegit o canviat alguns paràgrafs. En concret, el 16 de novembre de 2012 Islàndia va enviar l'esbós constitucional a la Comissió de Venècia, òrgan que depèn del Consell d'Europa i que, en aquesta ocasió, estava format per cinc membres de França, Noruega, Alemanya, Bèlgica i Dinamarca. Tenint en compte que la cambra s'havia de dissoldre a finals de març de 2013 per la convocatò-

ria de noves eleccions, la data de presentació de l'esborrany va ser motiu de crítica per part dels impulsors de la constitució, ja que el marge temporal que restaria després de conèixer l'opinió de la institució europea seria molt reduït i dificultaria que s'aprovés abans de la fi de la legislatura. De fet, s'especulava amb el fet que no arribés a temps però la Comissió de Venècia, conscient de la importància de tenir una anàlisi raonada el més aviat possible, va accelerar el procés i després de visitar Islàndia els dies 17 i 18 de gener per parlar amb totes les parts implicades, va presentar els resultats l'11 de febrer de 2013. L'informe es va redactar en un temps rècord, si bé el propi text apunta les dificultats que aquest fet havia suposat (punt 6):

“El període de treball ha estat massa curt per realitzar un estudi d'aquest tipus i el limitat accés a traduccions en anglès de material important ha fet difícil la tasca d'examinar tots els aspectes exhaustivament. Com a conseqüència, l'opinió està limitada a una anàlisi tècnica i legal basada en el material que ens ha estat facilitat”.

De nou, les circumstàncies jugaven en contra dels defensors del canvi constitucional. Ja en la introduc-

ció de l'informe es deixava clar que aquest no era prou elaborat a causa de la manca de traduccions de la documentació redactada tan sols en islandès. I és que, com denuncia Thorvaldur Gylfasson, membre del Consell Constitucional, el Parlament islandès mai va arribar a traduir a l'anglès l'esborrany constitucional. De fet, va ser el propi consell ciutadà qui per voluntat pròpia i sense partida pressupostaria pública va fer la traducció i, curiosament, el Comitè Constitucional va haver de requerir aquest document per enviar-lo a la Comissió de Venècia la tardor de 2012. Un exemple que serveix per descriure el poc interès per part dels governants per donar a conèixer el procés a l'exterior i la manca de voluntat política per convertir-lo en una realitat. Precisament, en la visita de la comissió europea, els seus membres van poder detectar aquesta forta oposició al projecte de renovació democràtica per part de determinats sectors de l'àmbit polític, com expliquen en el punt 15 de l'informe:

“Durant el diàleg amb diferents agents implicats, la Comissió de Venècia també ha estat testimoni dels punts de vista divergents, incloent-hi els que qüestionen la necessitat d'oferir a Islàndia una constitució totalment nova a dia d'avui. L'alternativa seria, amb

la perspectiva de donar importància a la continuïtat, adoptar només millores constitucionals limitades, indispensables per al país en aquest moment, respecte els temes que poguessin obtenir un major consens”.

Així, els experts en dret constitucional donaven oxigen a les tesis del Partit de la Independència que, bàsicament, s'havia mostrat en contra de tot el procés ciutadà apuntant que la constitució de 1944 només necessitava uns retocs i que una reforma integral era i continua essent una pèrdua de temps absolutament innecessària.

Agraint en tot moment l'esforç realitzat pels membres del consell ciutadà islandès, l'informe presentat el mes de febrer aplaudeix algunes aportacions però sobretot critica aspectes tècnics i de redacció que convida a retocar i fa valoracions sobre temes de fons que qüestionen l'esperit inicial i revolucionari de l'esborrany constitucional. Sempre fent gala de la seva imparcialitat i amb un redactat especialment curós, la comissió apunta la inconveniència d'algunes de les propostes populars, sobretot les que pretenen reformular el sistema democràtic, precisament la raó per la qual la proposta constitucional islandesa és atractiva i motiu d'estudi fora de les fronteres de l'illa. Europa mostrava

així el seu perfil més conservador a l'hora de sospesar una iniciativa que pretén impulsar una alternativa al sistema de poders dominant en l'actualitat a bona part del continent, dirigit per formacions polítiques que en la seva majoria mostren més empatia cap a grans empreses multinacionals, bancs i *lobbies* sectorials que no pas als ciutadans que representen.

Un dels aspectes claus del redactat popular i demanda irrenunciable dels moviments socials islandesos és l'exigència de transparència absoluta a l'administració pública basada en un dret a la informació que s'estengui a cada racó de poder que es financï amb pressupostos públics. Els activistes denuncien, entre d'altres qüestions, que a les comissions parlamentàries no hi ha un registre escrit sobre les intervencions dels representants o dels experts que hi participen, la qual cosa, per exemple, en el cas del col·lapse bancari de 2008, impossibilita analitzar amb certesa quin grau de coneixement tenien els responsables polítics de l'època sobre la situació del sector financer i quines advertències van rebre en els anys anteriors a la crisi. Per evitar repetir situacions com aquesta, el Consell Constitucional va elaborar amb especial cura l'article 15, referent al dret a la informació:

“Tota persona ha de tenir la llibertat de recollir i difondre informació. L’administració pública ha de ser transparent, ha de conservar documentació, com les actes de les reunions, i ha de registrar i documentar cada assumpte, el seu origen, l’informe i la resolució final. Aquesta documentació no pot ser eliminada excepte si es fa d’acord amb la llei. La informació i els documents mantinguts per l’autoritat pública han d’estar disponibles sense excepció i l’accés dels ciutadans a tots els documents recollits o pagats per les autoritats públiques ha d’estar garantit per llei. Una llista de tots els casos i documents mantinguts per l’autoritat pública, el seu origen i el seu contingut ha de ser accessible a tothom. [...]”

La Comissió de Venècia, en el punt 53 de l’informe, deixa ben clara la seva opinió sobre l’article 15 i aposta per redactar-lo de forma més generalitzada, deixant en mans del poder legislatiu la tasca de detallar els aspectes més concrets:

“Aquest article és especialment detallat. Sota les circumstàncies relatives a la recent crisi econòmica a Islàndia, és fàcil comprendre que s’hagi adoptat tal

nivell de detall, que procura assegurar les garanties per incrementar la transparència. Malgrat tot, la Comissió de Venècia troba desafortunat que una constitució sigui dissenyada principalment tenint en compte una malaurada experiència històrica. [...]. Des d'aquesta perspectiva, la constitució s'hauria de limitar a protegir el dret fonamental d'accés dels ciutadans als documents, deixant els detalls de la implementació pràctica a les normatives de l'àmbit legislatiu".

D'altra banda, la Comissió de Venècia es mostra especialment preocupada pel sistema electoral proposat. Si bé els experts aplaudeixen que l'esborrany inclogui la voluntat de que cada vot tingui el mateix pes en el recompte electoral, independentment de la circumscripció de la que provingui, mostren els seus dubtes sobre la viabilitat de les propostes ciutadanes pel que fa al mètode d'escollir els representants. Sota l'amenaça de la inestabilitat política, que a ningú se li escapa que seguint les premisses capitalistes va lligada a la manca de confiança per part dels mercats financers internacionals, adverteixen la classe dirigent dels perills de deixar el poder en mans dels votants i restar-ne a les a formacions polítiques a l'hora

de determinar les persones que arriben a ocupar càrrecs públics a les institucions. L'article 39 de la constitució detalla el sistema electoral que s'hauria d'establir per a la Islàndia del futur:

“El Parlament ha de tenir 63 membres escollits per votació secreta per un període de quatre anys. Els vots dels ciutadans amb dret a vot han de tenir el mateix pes a qualsevol indret del país. El país ha d'estar dividit en circumscripcions electorals. S'han d'establir vuit circumscripcions com a màxim. Les associacions de candidats han de proposar llistes per circumscripcions, per a tot el país o totes dues opcions. Els candidats poden estar simultàniament en les llistes nacionals i en les llistes per circumscripció de la mateixa formació. El votant escull candidats individuals de les llistes de la seva circumscripció o del país o de totes dues. Com a alternativa, pot votar una llista de circumscripció o una llista nacional, cas en el que votarà de forma igual tots els candidats de la llista. [...]”

En els punts 72, 73 i 75 de l'informe, la comissió es refereix a l'article 39 i deixa anar un missatge clar als par-

lamentaris que havien de votar la proposta constitucional abans de les eleccions de l'abril de 2013:

Punt 72: “És important apuntar, sota el sistema proposat, el rol prominent que es deixa a l'elecció dels votants. [...] El conegut com “efecte llista” a l'hora d'escollir candidats de la llista segons l'ordre en què han estat inclosos serà completament eliminat. Donar [als votants] el poder que generalment tenen els partits polítics en un sistema proporcional (fent les llistes)(...) és una mesura decisiva dels redactors de l'esborrany constitucional”. Punt 73: “[Aquest sistema] podria derivar en campanyes electorals altament personalitzades i un Parlament menys disciplinat compost per representants individualistes. El rol dels partits en la formació i selecció de les elits resultaria disminuït. Aquestes són consideracions que les autoritats islandeses haurien de valorar”. Punt 75: “Mentre aquesta opció sona molt democràtica, incrementa el risc de debilitar i fragmentar el Parlament (diputats essent escollits per defensar interessos molt específics) i fa molt més difícil tenir majories governamentals estables. A més, els votants podrien tenir la impressió

que la formació del Govern depèn de pactes opacs entre els líders dels partits i/o diputats més que no pas dels resultats electorals”.

La comissió sembla obviar en aquestes apreciacions el model electoral d'estats que funcionen amb llistes desbloquejades a les eleccions. És el cas, per exemple, d'altres països nòrdics com Finlàndia o Suècia, on els votants escullen un partit polític i marquen els representants als quals va dirigit el seu vot. Així, les campanyes electorals són, certament, més individualitzades però aquest fet és vist de manera positiva per uns ciutadans que saben que poden retre comptes de forma directa amb les persones a qui han destinat el seu vot passats quatre anys. És a dir, en cas d'incomplir les promeses electorals (els diputats tenen llibertat de vot) els ciutadans poden deixar de donar suport a determinats representants i aquests es poden veure privats de continuar la seva tasca al Parlament. Un sistema que evita que els professionals de la política facin carrera als càrrecs públics sense comptar amb el suport directe dels votants, com és el cas de Catalunya o l'Estat espanyol en què el número cinc, deu o quinze de determinades llistes per a les eleccions al Parlament o al Congrés (a dia d'avui, PP, PSOE, CiU o ERC, per exem-

ple) sap amb tota seguretat que mantindrà el seu càrrec i el seu sou elecció rere elecció, fins que ho determini el seu partit, dificultant així els corrents crítics i renovadors dins de les formacions polítiques amb més pes electoral. El senyal d'alarma que encén la Comissió de Venècia no es pot entendre en termes de qualitat democràtica ja que, segons l'informe anual de *Global Democracy Ranking*, dos dels tres primers països amb millor salut democràtica utilitzen llistes desbloquejades, com les que proposa el text islandès. Es tracta, precisament, de Suècia i Finlàndia. S'ha de dir que encapçala el rànquing Noruega, país que empra llistes tancades. Malgrat això, de l'estudi es pot deduir que aquest aspecte del sistema electoral no és decisiu per a la bona salut de les institucions democràtiques i, per tant, l'advertència que els experts europeus fan a Islàndia s'ha d'interpretar en l'àmbit ideològic i no merament tècnic, com l'informe pretén.

L'article 60 de la proposta constitucional aposta per mantenir el dret a veto del President de la República, ja recollit en la constitució de 1944. Aquest càrrec electe és l'encarregat de signar les lleis que aprova el Parlament i el redactat popular determina que té una setmana per refusar una norma de forma argumentada i comunicant-ho al President de la cambra. En aquest cas, la normativa sí que

entraria en vigor però el Parlament o bé podria tombar-la o bé dur-la a referèndum, que per majoria simple dictaria l'aprovació definitiva o no de la llei. Un mètode que com hem vist en el capítol anterior va salvar els ciutadans islandesos de fer-se càrrec dels interessos del deute d'Ice-save i que ha estalviat 45.000 euros per família. Una dada que cap islandès pot oblidar a l'hora de defensar de totes totes aquest dret presidencial contra el qual la Comissió de Venècia també carrega. S'ha de recordar que aquesta singularitat constitucional va ser l'única raó per la qual Islàndia va poder deixar sense efecte les pressions exercides pel Fons Monetari Internacional, fent que el cas Ice-save acabés davant de la justícia internacional. En aquest context, l'informe de la comissió exposa la seva crítica al veto presidencial:

Punt87: “L'article 60 de la proposta manté el poder més important del President: refusar signar una llei aprovada pel Parlament i dur-la a referèndum”. Punt 88: “En l'opinió de la Comissió de Venècia, seria comprensible donar al President el poder de derivar la llei cap a un òrgan judicial o casi judicial i donar-li un poder a veto que pogués ser revisat pel Parlament per una majoria dels seus membres. Sembla menys afortunat que, en lloc

d'això, el procediment es concebi com un enfrontament entre el Parlament i el Govern, d'una banda, i el President, de l'altra, amb els votants com a àrbitres. Un o altre òrgan podrien resultar severament danyats a causa del conflicte creat”.

Un dels pocs aspectes fonamentals de la reforma constitucional que la Comissió aplaudeix, a la seva manera, és la participació dels ciutadans en la presa de decisions via referèndums. Com es descriu en l'article 65 del text ciutadà, la signatura d'un deu per cent del cens electoral pot dur a referèndum una llei ja aprovada al Parlament sempre que es presentin els suports en el període de tres mesos des de l'aprovació. A més, un deu per cent del cens pot presentar propostes legislatives que han de ser discutides en seu parlamentària. L'informe de la comissió fa referència a aquestes disposicions en el punt 184, inclòs en les conclusions:

“Les moltes possibilitats d'intervenció en la presa de decisions per a la gent, a través de referèndums, podrien ser, en principi, benvingudes. Dit això, com passa amb altres sistemes de presa de decisions proposats per l'esborrany, aquest procés sembla massa

complicat en les provisions constitucionals, que necessitarien un curosa revisió, des de la perspectiva legal però també política”.

Amb tot, la publicació de l'informe de la Comissió de Venècia deixava el terreny abonat perquè afloessin tots els dubtes sobre la proposta del Consell Constitucional i donava ales als sectors que s'havien mostrat en contra del procés, liderats pel Partit de la Independència i el Partit Progressista. Reforçava també l'estratègia d'aquells diputats de l'Aliança Socialdemòcrata i del Moviment d'Esquerra - Verds que públicament havien donat suport a la reforma però que lluny de les càmeres i micròfons estaven fent una feina especialment bruta posant pals a les rodes del procés de renovació democràtica i obrint esclotxes dins de les seves formacions, fet que, finalment, va dur la coalició de govern a la deriva i va suposar l'estrepitós fracàs del que havia de ser la revolucionària legislatura del canvi.

Capítol 5: La mort de la constitució del poble

De com un país que va plantejar una alternativa real al sistema establert va perdre una batalla decisiva *in extremis*, a les dues de la matinada del 28 de març de 2013, i amb l'ombra de la sospita allargant-se per sobre d'una part dels diputats del centreesquerra. D'això tracta aquest capítol, d'un teatret pseudodemocràtic que suposa una taca negra en l'història del venerat sistema islandès. Aquella nit, la Primera Ministra, Jóhanna Sigurðardóttir, es retirava de la carrera política després de tota una vida de tasca parlamentària. “Ha estat el dia més trist dels 35 anys que he estat a la institució”, va declarar l'endemà acomiadant-se del càrrec. No n'hi havia per a menys. El que a continuació es detalla deixa en evidència un seguit de polítics, molts dels quals han aconseguit quedar-se en l'anonimat, que

van desenvolupar una trama a les esquenes dels ciutadans per forçar que la constitució del poble mai fos aprovada per un Parlament que, a priori, tenia la voluntat pública de fer-ho. Com hem vist amb anterioritat, aquesta havia estat una de les promeses electorals de l'Aliança Socialdemòcrata i del Moviment d'Esquerra – Verds . De fet, després de quatre anys de decepcions i crisis de govern, l'aprovació de la proposta popular encara podria haver donat cert sentit a una legislatura molt convulsa, salvant la imatge d'aquests dos partits a un mes de les eleccions. Però ni per maquillatge electoral. La reforma constitucional posava en joc qüestions més importants que no pas el color del proper govern. Aquesta no deixa de ser també una història d'allò invisible, del que passa rere les cortines de l'opinió pública, del que és difícil d'explicar amb noms i cognoms perquè els seus autors no deixen rastres ni proves. Les conspiracions són difícils de radiografiar. Però els fets que s'exposaran i les contradiccions que comporten no donen marge per als dubtes a l'hora d'apuntar cap a una mà negra que sembla manegar els fils, en aquest cas, del futur del poble islandès. Una sèrie d'actors, interessos polítics i econòmics allunyats de la voluntat ciutadana i que suposen una xacra per a la salut democràtica de bona part dels països europeus. Islàndia no n'és l'excepció.

Des de l'inici del procés de reforma, alguns membres del Consell Constitucional amb bones connexions amb el Parlament i els partits tant del govern com de l'oposició van rebre en converses privades avisos sobre la inviabilitat del projecte. Abans d'asseure's a la taula per redactar la nova constitució, els ciutadans escollits per a aquesta tasca ja sabien que les pressions eren especialment fortes per tal que el seu text naufragués. Essent conscient d'aquesta situació i després de lliurar a finals de juliol de 2011 el text popular a la Presidenta del Parlament, el consell va posar en marxa una estratègia per forçar la cambra legislativa a posicionar-se públicament sobre la nova carta magna. Una de les iniciatives més simbòliques va ser la que va dirigir una pregunta clara i concisa a tots els diputats en què se'ls demanava el sentit de la seva voluntat de vot, mitjançant una pàgina web oberta a tothom. D'un total de 63 membres, 32 van mostrar el seu *sí* públic a la reforma i, tenint en compte que la constitució vigent exigia una majoria simple per aprovar un canvi constitucional, la decisió final restava a les seves mans. S'ha d'apuntar que aquesta votació no hauria estat definitiva, ja que perquè el canvi fos vàlid l'havia d'aprovar un segon Parlament sorgit d'unes noves eleccions. En clau política i electoral, res no explicava que el centre esquerra no donés

suport al procés de renovació democràtica. En cas de perdre els comicis, deixaria la pilota a la teulada dels partits conservadors que haurien de negar-se a donar validesa al projecte i, en cas de guanyar-los de nou (cosa que aleshores ja es veia força improbable), passaria a la història com la coalició del canvi.

Però, aleshores, si una majoria simple dels representants democràtics estava a favor d'aprovar la nova llei, qui podia estar interessat en imposar el *no* a la constitució del poble? El màxim portaveu davant l'opinió pública era el Partit de la Independència i, en menor mesura, el Partit Progressista, però ni sumant les dues forces podien frenar la seva aprovació. Així, no tan sols s'ha de pensar en les formacions polítiques sinó que s'ha de traslladar l'atenció a un dels grans sectors econòmics de l'illa: la pesca. La nova constitució regulava alguns dels privilegis que havien aconseguit en els anys de creixement com, per exemple, la quota pesquera de les grans empreses navals del país. Aquest permís d'explotació es va posar en marxa l'any 1984 arran del declivi del bacallà a les aigües nacionals. Alguns experts ja venien denunciant que l'increment de la pesca del bacallà a la dècada dels 70 era insostenible. En aquell moment, les exportacions del sector suposaven el 25 per cent del Producte Interior Brut. La normativa

del 84 donava l'opció als pescadors de pescar unes determinades tones de peix a l'any o pescar tant com es volgués però amb un límit de dies. En un principi, aquesta quota va ser benvinguda pels islandesos fins que l'any 1990 es va canviar la llei per facilitar la compravenda dels permisos pesquers. Aquest procés va fer que les grans empreses del sector compressin la quota de les petites companyies, enriquint uns pocs a través d'un bé que fins aleshores havia estat considerat nacional. Amb el pas dels anys la privatització dels recursos pesquers de l'oceà era ja una realitat i les quotes s'havien convertit en un producte especulatiu que, fins i tot, les empreses utilitzaven com a aval per accedir a crèdit per invertir en d'altres sectors, com el financer. En aquest context de privilegis, que encara a dia d'avui és vigent i que el Partit de la Independència sempre ha impulsat i salvaguardat, no és difícil d'imaginar l'oposició frontal de les grans fortunes del país, per exemple, a l'article 34 del redactat del consell:

“Els recursos naturals d'Islàndia que no són propietat privada han de ser perpètuament propietat de la nació. Ningú pot obtenir els recursos naturals, o els drets que se'n derivin, com a propietat o per a l'ús permanent i no poden ser venuts o compromesos.

Els recursos naturals de propietat pública inclouen recursos com les existències de fauna marina, altres recursos de l'oceà (...), els drets sobre l'energia geotèrmica i la mineria. (...). En l'ús dels recursos naturals, s'ha d'aplicar el criteri de desenvolupament sostenible i interès públic. (...). Les autoritats públiques poden, basant-se en la llei, expedir permisos per a l'explotació dels recursos naturals o altres béns públics limitats, evitant el pagament de la totalitat i per un període de temps raonable en cada cas. Aquests permisos s'han d'expedir basant-se en la igualtat d'oportunitats i mai han de derivar cap al dret a la propietat o el control irrevocable dels recursos naturals”.

El redactat d'aquest article, juntament amb la gran capacitat dels ciutadans per tombar lleis i d'escollir les elits polítiques que ofereix el nou text (com hem vist anteriorment en l'opinió expressada per la Comissió de Venècia), també posava traves als dos altres grans sectors nacionals, el de l'energia i el dels recursos minerals, com l'alumini. El fet que la voluntat base de la constitució fos la de dipositar el poder de decisió en mans del conjunt de la societat debilitant així el rol de les formacions polítiques converti-

ria Islàndia en una economia inestable i poc atractiva per als inversors estrangers que busquen mercats com menys regulats millor i en el que les lleis es puguin modificar fàcilment segons les necessitats particulars del seu negoci. En altres paraules, això de “la igualtat d’oportunitats” i de “desenvolupament sostenible i interès públic” perjudicaria les opcions de futur d’Islàndia d’atraure capital estranger, una de les prioritats i esperances del centredreta islandès per recuperar el nivell de vida perdut. El xoc de trens entre la voluntat popular en qüestions vinculades a la natura i l’interès econòmic i polític és molt clar. Recordem que la pregunta 2 del referèndum constitucional de la tardor de 2012 es referia precisament a aquest tema (*En la nova Constitució, vol que els recursos naturals que no són propietat privada siguin declarats propietat nacional?*) i que el sí va guanyar amb un ampli 82,9 per cent. Així, els corrents a l’ombra contraris a la nova proposta són atribuïbles a les elits econòmiques que aplicant un veto *de facto* estaven defensant els seus interessos particulars mitjançant les seves connexions en el sí dels partits polítics. És en aquest moment quan hem de recuperar aquell sobrenom amb el qual es coneixen les formacions amb més història de l’illa, el *Club dels 4*. Dins d’aquest club, hi comptem el Partit de la Independència i el Partit Progressista però també mem-

bres de l'Aliança Socialdemòcrata i del Moviment d'Esquerra – Verds amb especial afinitat personal cap a algunes de les grans fortunes nacionals.

Entrem al Parlament islandès, situat a la plaça on es van dur a terme les protestes que van tombar el govern l'any 2009 i que van forçar el *no* a la proposta per retornar el deute més interessos d'Icesave a través d'un impost especial el 2010. L'última sessió de la legislatura comença el 27 de març de 2013 però s'allarga fins ben entrada la matinada i acaba el dia 28. Es tracta de la darrera opció per donar el *sí* parlamentari a la proposta que des de l'inici del mandat s'ha construït en base a la voluntat popular i a través d'un sistema innovador i exemplar que suposa, sense dubte i malgrat tot, un referent mundial en qüestions de renovació democràtica. L'èxit del procés resta a les mans dels representants polítics. Hi ha un diputat que abans d'entrar a la trobada li comenta a un amic seu que havia estat membre del Consell Constitucional: “oloro a sofre”. Alguns ciutadans ben informats ja s'imaginen que alguna cosa passarà i que alguns dels 32 diputats que havien dit que votarien que sí a la constitució trobaran la manera de no donar el suport parlamentari necessari per tal que el canvi sigui gairebé una realitat. L'esperança dels impulsors de la reforma és que es faci una votació i que,

donades les circumstàncies, els diputats que ja havien fet públic el seu *sí* se sentin pressionats en el moment de la veritat per les càmeres i l'opinió pública i hagin de fer el que havien promès. A mesura que avança la reunió són més evidents els senyals que apunten que la constitució no serà presentada davant dels diputats. Per tal de forçar aquesta votació (les votacions al Parlament islandès no són secretes), una de les diputades que havia format part del Moviment dels Ciutadans i membre del Comitè Constitucional, Margret Tryggvadóttir, inclou la proposta constitucional com una esmena a una altra llei que s'ha de votar aquella mateixa nit. Tenint en compte les circumstàncies descrites, l'intent és l'adequat per almenys forçar els diputats a posicionar-se públicament, ja que al Parlament islandès la inclusió d'una esmena s'ha de presentar i votar prèviament abans de la votació final de la llei amb esmenes o no, segons els resultats de la primer ronda. Plantejat aquest moviment estratègic d'última hora, els contraris a la constitució es troben sense marge de maniobra. És aleshores quan surt a escena Ásta Ragnheidur Jóhannesdóttir, Presidenta del Parlament i membre de l'Aliança Socialdemòcrata, persona clau que ensorrarà tota possibilitat d'èxit de la nova constitució. Essent l'encarregada de conduir les trobades parlamentàries,

Jóhanesdóttir decideix posar a votació la llei que estava prevista sense presentar ni votar l'esmena proposada per Tryggvadóttir. Un moviment polític pseudodemocràtic que indigna els representants que realment volien aprovar el redactat ciutadà, molts dels quals companys de la mateixa formació que la Presidenta, i que, a més, permet no retratar aquells que havent-li mostrat el seu suport públic mai haguessin donat el sí definitiu. Jóhanesdóttir es converteix en la cap de turc, l'única membre de la coalició que s'ha de posicionar davant d'una societat que viu amb incredulitat aquest regat final per evitar la realització d'una promesa electoral cabdal. A més, l'enèsima decepció del govern de centreesquerra situa en una molt bona posició el Partit de la Independència, que tan sols quatre anys enrere havia estat foragitat del poder, i el Partit Progressista, tots dos clars aspirants a governar.

La sessió va acabar a les dues de la matinada i a l'endemà internet bullia de la ràbia i la impotència d'aquells que havien ofert el seu esforç per canviar el destí de la nació, evitar futurs col·lapses com el viscut l'any 2008 i millorar la qualitat democràtica del país. Malgrat la flagrant i barroera maniobra de la presidenta del Parlament, la premsa internacional no es va fer ressò de la notícia, avivant així la ignorància sobre el cas islandès i el mite

que diu que el país compta ja amb una nova constitució escrita pels ciutadans. Alguns blogs en anglès van narrar els fets però la informació no va transcendir. De nit i amb la complicitat del silenci informatiu de les grans agències de comunicació, el Parlament havia donat la darrera estocada a la reforma. El somni d'una nova carta magna s'havia esvaït gràcies a la violació del reglament parlamentari exercida per Jóhanesdóttir fruit, però, d'un moviment d'oposició a l'ombra que va ser absolutament decisiu en aquesta batalla perduda pels ciutadans. La mort de la constitució del poble era ja una realitat.

Capítol 6: El retorn dels de sempre

El guió del que havia succeït en els darrers quatre anys semblava escrit pels assessors electorals del Partit de la Independència i el Partit Progressista. No podia haver millor escenari per als seus líders una legislatura després que esclatés la bombolla financera que ells mateixos havien alimentat des del poder institucional durant la dècada dels 90 i els primers anys del nou segle. La crisi s'havia reconduït, la justícia internacional havia donat la raó a Islàndia en el *cas Icesave* i la coalició de centreesquerra havia decebut profundament el seu electorat. Els arguments per carregar contra l'Aliança Socialdemòcrata i el Moviment d'Esquerra – Verds eren tants i tan evidents que guanyar aquelles eleccions semblava bufar i fer ampolles. Hi havia tres dubtes fonamentals en les setmanes

prèvies als comicis del 27 d'abril: fins on s'enfonsarien els partits del govern, quin dels dos grans partits de centre-dreta s'enduria la victòria i quina representació obtindrien els partits de nova creació. Començava una campanya electoral especialment curta i amb la major presència d'opcions polítiques de la història del país, un fet que, a falta de veure com evoluciona en la propera dècada, es pot interpretar com la llavor de la Revolució Islandesa i de les protestes al carrer. Una llavor que comença germinar però que encara no ha arrelat entre els votants.

Els moviments i posicionaments de les noves formacions amb possibilitats d'obtenir representació ja es van començar a definir durant la legislatura en què un seguit de diputats de diferents colors polítics van abandonar les files dels seus respectius partits representant-ne d'altres de nova creació. Així, al final de la legislatura, el Moviment dels Ciutadans havia evolucionat cap al Partit Pirata i l'Alba. Dos diputats dissidents, l'un del Partit Progressista i l'altre de l'Aliança Socialdemòcrata, es van vincular al Futur Brillant mentre que dos membres del Moviment d'Esquerra – Verds van impulsar un nou partit anomenat Arc Iris. A més, des del 2012 una de les diputades ecologistes havia fundat el partit Solidaritat. Un total de cinc formacions polítiques que els ciutadans no havien escollit

directament a les urnes (havien votat, això sí, els diputats que ara les representaven) encaraven les eleccions com una prova de foc per mesurar la seva força davant la societat. Semblava clar que no totes podrien aconseguir el seu lloc al Parlament i, per tant, la pugna política a quatre setmanes de les eleccions es preveia aferrissada. Finalment, quatre dels cinc partits es van presentar, i Solidaritat es va integrar en la plataforma Partit Domèstic, la missió del qual era vetllar pel deute familiar dels ciutadans hipotecats que havien hagut i continuen havent de fer front a un increment desmesurat de les quotes mensuals.

El debat a les llars islandeses era intens, especialment per la gran presència de noves opcions electorals i les ganes de conèixer les seves propostes. Tot i així, a les enquestes els dos grans partits de l'oposició es presentaven com els favorits dels comicis. Una de les estadístiques publicades per *Market and Media Research* (MMR.is) del 27 de març augurava que el Partit Progressista aconseguiria el 29,5 per cent dels sufragis, mentre que el Partit de la Independència es faria amb un 24,4 per cent. La població crítica es negava a acceptar aquestes xifres, entenent que de ser certes suposarien el retorn dels partits que van governar durant l'època daurada, que va degenerar en el col·lapse de 2008, i posava tota la seva esperança en les quatre setmanes de

precampanya i campanya electoral per tal d'obrir els ulls a la nació. La coalició de centreesquerra tradicional ja havia desaprofitat la seva oportunitat i ara s'havia de veure si el país que s'havia guanyat la fama de revolucionari des de l'inici de la crisi s'inclinaria per noves formacions o tornaria a creure en aquells que havien dut l'illa a la bancarrota.

Al bell mig de la campanya electoral, en una enquesta publicada per MMR.is el 15 d'abril, les dues formacions debutants amb més possibilitats d'aconseguir representació eren el Futur Brillant i el Partit Pirata. Serien les encarregades d'agafar el relleu del Moviment dels Ciutadans que a les eleccions de 2009 havia aconseguit quatre diputats. El Futur Brillant aspirava a recollir el suport d'aquells que havien propiciat l'èxit del Millor Partit a la ciutat de Reykjavík, que va dur l'actor Jón Gnarr a l'alcaldia de la capital, i el Partit de la Gent d'Akureyri, la capital del nord. Amb un discurs renovador i basat en la consecució d'una estabilitat econòmica fiable, el Futur Brillant va basar la seva campanya en la necessitat d'acabar les negociacions amb la Unió Europea per tal que Islàndia fos acceptada com a membre i substituir la corona islandesa per l'euro. En l'opinió d'aquest partit nascut el febrer de 2012, l'euro permetria eliminar el control de capitals que encara ara és vigent i és vist amb gran preo-

cupació pels ciutadans i, especialment, per les grans i mitjanes fortunes, que no poden endur-se els seus diners o invertir fora de l'illa. Durant les setmanes de campanya, el seu líder, Guðmundur Steingrímsson, va deixar clar el seu suport a l'esborrany constitucional que, segons el seu programa, s'havia de traduir en una nova constitució. Per la seva banda, la versió islandesa del Partit Pirata es presentava amb els mateixos principis que ho fa aquesta formació a la resta de països on té presència: lluita per la llibertat d'expressió, els drets civils, la democràcia directa i l'accés lliure a la informació. Precisament per aquests valors fonamentals, el Partit Pirata veia en l'esborrany realitzat pel Consell Constitucional un exemple ineludible de participació democràtica i va deixar clara la voluntat d'aprovar-lo en la seva totalitat. Respecte la qüestió d'entrar a la Unió Europea, un dels debats més intensos de la campanya electoral, els pirates no van mostrar cap preferència, deixant clar que la decisió hauria de prendre's com a resultat d'un referèndum vinculant. El missatge d'aquest partit va arrelar especialment en un electorat urbà i jove, acostumat a l'ús diari d'internet, espai en el que el Partit Pirata centra tota la seva atenció.

Els dos grans candidats a fer-se amb el càrrec de Primer Ministre eren Bjarni Benediktsson, candidat del Partit

de la Independència, i Sigmundur Davið Gunnlaugsson, candidat del Partit Progressista. El primer va viure un procés electoral especialment convuls després de conèixer les dades d'una enquesta de principis d'abril en què s'indicava que el partit recolliria els pitjors resultats de la història des de la seva fundació. De fet, a dues setmanes de les eleccions, Benediktsson va fer senyals de dimitir però les bases del partit li van donar un suport rotund i, finalment, va acceptar continuar en la cursa electoral. La previsió dels mals resultats dels conservadors (si els comparem amb els dels anys daurats de la formació) era conseqüència de la popularitat de Gunnlaugsson que, com s'ha analitzat prèviament, era considerat un heroi nacional arran de la seva posició ferma contra els intents del govern d'arribar a un acord amb el Regne Unit i Holanda per pagar el deute d'Icesave. El Partit Progressista, que no havia arribat al 15 per cent dels vots en els comicis de 2009, va arribar a obtenir un 40 per cent d'intenció de vot en algunes enquestes que preveïen l'enfonsament del Partit de la Independència.

El partit de Benediktsson va protagonitzar una campanya basada en la promesa de reduir els impostos, un clàssic dels partits conservadors europeus que, en aquest cas, no va necessitar de gaires arguments per atraure l'interès d'un electoral gens acostumat a tenir problemes

econòmics reals, com en l'actualitat. Benediktsson, lluny d'entonar el *mea culpa* en nom de la formació que havia dirigit el país les dècades prèvies al col·lapse, va repetir una i altra vegada que l'ensorrament dels bancs islandesos era conseqüència d'una crisi financera internacional, restant-li així responsabilitat a la manca de regularització del sector que ha quedat provada com una de les causes dels fets de 2008 en l'informe realitzat per la Comissió Especial d'Investigació en seu parlamentària. El líder conservador defensava d'aquesta manera la gestió del seu predecessor i ex Primer Minsitre, Geir H. Haarde, que havia estat trobat culpable de negligència i mala gestió, sense que aquesta sentència tingués conseqüències punitives, donat que va ser jutjat en un tribunal especial. Molt bel·ligerant durant tota la legislatura es va mostrar amb la proposta constitucional popular i ni la campanya electoral va fer que rebaixés el to, assegurant que de cap manera donaria suport a una "revolució constitucional" i que, en tot cas, podia arribar a negociar algunes millores. Respecte la qüestió europea i de la moneda, el Partit de la Independència va prometre trencar les negociacions amb la Unió Europea i rebutjar qualsevol alternativa a la corona islandesa. No és cap secret que l'entrada a la unió es traduiria en una reducció dels privilegis pesquers que

té Islàndia i, com és habitual, la formació de dretes seguia els interessos de les companyies navals estatals.

La gran promesa electoral del Partit Progressista era un rebaixa de les hipoteques que havien patit increments desmesurats en els darrers cinc anys. Una promesa molt temptadora però que obviava la gran dificultat i les conseqüències que la seva aplicació generaria. Els progressistes (que malgrat referir-nos a ells d'aquesta manera, per tal de distingir-los dels conservadors del Partit de la Independència, s'han de considerar igualment un partit conservador) també eren partidaris d'una rebaixa general d'impostos i d'una simplificació del sistema de taxes que els seus adversaris de centreesquerra van titllar d'irrealitzable. Sigmundur Davið Gunnlaugsson era el nom propi de la campanya. Nascut l'any 1975, de guanyar les eleccions es convertiria en el Primer Ministre més jove de la història de la República. Se'l va associar, doncs, amb la idea de relleu generacional, guanyant-se així una part de l'electorat que malgrat ser conservador demanava determinats canvis. En aquesta línia es pot descriure la posició de Gunnlaugsson durant la campanya pel que fa al tema de la reforma constitucional. Segons les tesis progressistes, l'esborrany havia de ser la base d'una renovada carta magna. És a dir, el redactat popular havia de servir

d'inspiració per als canvis que s'aplicarien sobre el text de 1944. La qüestió constitucional, la posició sobre la moneda i l'entrada a la Unió Europea deixaven ben clar que si amb algun partit hauria de governar la formació de Gunnlaugsson seria amb el Partit de la Independència, donades les coincidències en aspectes claus de la campanya. El retorn dels de sempre s'albirava com l'opció guanyadora.

Els dos partits que havien estat al capdavant del govern es trobaven en una difícil contrarellotge per tal de trobar arguments i convèncer els votants que havien dipositat en ells la seva esperança quatre anys enrere i que ara, en bona part, estaven profundament decebuts. La lleu baixada de l'atur i les positives perspectives econòmiques no acontentaven aquells que tenien aspiracions de revolta més profundes ni, en general, una població que aspira a recuperar el nivell de vida dels primers anys del nou mil·lenni. Respecte la Unió Europea, l'Aliança Socialdemòcrata s'havia mostrat favorable a les negociacions i a l'adopció de l'euro mentre que el seu soci de govern, el Moviment d'Esquerra – Verds, s'hi va oposar durant la campanya deixant els socialdemòcrates sols en aquesta lluita, amb l'únic suport d'algunes de les formacions de nova creació. Els ecologistes van fer un esforç de campanya per donar suport al nou text constitucional, si

bé justificaven que no s'hagués aprovat perquè encara no s'havia reunit "el consens necessari", obviant que el Partit de la Independència i el Partit Progressista no participarien mai d'aquest consens perquè precisament estaven en contra de la redacció d'una nova carta magna. No obstant, ja en aquell moment, corrien rumors que els diputats que havien mostrat el seu suport públic a la constitució però que mai l'haguessin aprovat en seu parlamentària pertanyien principalment al Moviment d'Esquerra - Verds. La patacada electoral dels ecologistes estava més que assegurada, tenint en compte que les enquestes en els quatre primers mesos de l'any preveïen xifres inferiors al 10 per cent, quan en les darreres eleccions havien aconseguit un 21,68. Per la seva banda, els socialdemòcrates van procurar posar en relleu que el seu partit havia impulsat el procés ciutadà per a la reforma constitucional i van subratllar la seva voluntat de continuar aquesta tasca passades les eleccions. Amagar, però, la maniobra d'Ásta Ragnheidur Jóhannesdóttir en la darrera sessió del Parlament era més que complicat. Si les expectatives per als ecologistes eren dolentes, per als socialdemòcrates eren nefastes. Algunes estadístiques els auguraven una pèrdua propera al 60 per cent dels votants que els havien ofert la seva confiança en les eleccions de 2009.

Resultats de les eleccions del 27 d'abril de 2013

	2013		
	vots	%	Esc.
Partit de la Independència	50.454	26,70	19
Partit Progressista	46.173	24,43	19
Aliança Socialdemòcrata	24.292	12,85	9
Moviment d'Esquerra – Verds	20.546	10,87	7
Futur Brillant	15.583	8,25	6
Partit Pirata	9.647	5,10	3

Finalment, les eleccions de l'abril van confirmar les previsions i van facilitar el retorn de la coalició del centredreta. El Partit de la Independència i el Partit Progressista van sumar, tots dos, 38 diputats, sis més dels necessaris per tenir majoria a la cambra. Gunnlaugsson i Benediktsson havien empatat a escons, si bé el segon havia aconseguit més vots que el primer. Malgrat fos difícil d'empassar per als activistes dels moviments socials, aquests comicis confirmaven que els islandesos tenien una memòria política selectiva quan se'ls prometia rebaixes d'impostos i de les quotes hipotecàries. Quatre anys més tard, la coalició que havia vertebrat el creixement exponencial de l'economia islandesa i la posterior caiguda es trobava a un acord, del tot previsible, de formar go-

vern. En menys de quatre setmanes els líders de les dues formacions havien dissenyat el full de ruta del nou govern i el 21 de maig les executives de les dues formacions van acceptar les negociacions realitzades fent de nou possible la coalició PP – PI. Tot i haver aconseguit més vots, Benediktsson va preferir cedir el càrrec de Primer Ministre a Gunnlaugsson, jove d'èxit i gran revelació de l'actualitat política islandesa. El cap del Partit de la Independència va optar per quedar-se amb un dels ministeris més suculents, el d'Hisenda. Finalment, els progressistes es van quedar amb els ministeris d'Afers Exteriors, Agricultura i Pesca, el d'Afers Socials i el de Medi Ambient, a banda de l'Oficina del Primer Ministre. Els conservadors van fer-se amb les carteres d'Hisenda, Interior, Salut, Educació, Ciència i Cultura i Comerç i Indústria.

La coalició que fins aleshores havia governat va perdre un total de 16 diputats i els partits de nova formació van aconseguir-ne nou. De fet, s'ha de destacar que més d'un 10 per cent dels sufragis van anar a parar a partits que no van aconseguir representació parlamentària. És a dir, més de 20.000 votants no van veure traduïda la seva voluntat electoral. Les cinc formacions que es van quedar a les portes d'entrar al Parlament van ser Alba, el Partit Domèstic, el Partit Demòcrata Islandès,

el Partit de la Gent de la Dreta Verda i Arc Iris. La gran dispersió de les alternatives als partits de sempre es pot apuntar com una de les causes de la poca representació aconseguida pels partits sorgits de la revolta, si bé res no amaga la victòria aclaparadora del centredreta en unes eleccions generals que van comptar amb la participació més baixa de la història des de la independència del país, amb un 81,44 per cent.

Capítol 7: La Islàndia post electoral

Definir la reacció dels ciutadans vers els resultats electorals és una tasca complexa, especialment perquè els islandesos no estan tan polaritzats com els votants de Catalunya o l'Estat. Els habitants de l'illa tenen molts nexes en comú, un sentiment transversal i unificat, un profund orgull nacional i contacte familiar o d'amistat directa amb persones de tots els sectors ideològics i socials. D'una banda, els moviments socials no entenien com les urnes havien catapultat de nou la coalició formada per progressistes i conservadors. De l'altra, es va desenvolupar un fenomen, que a casa nostra coneixem prou bé, consistent en què molt pocs reconeixien obertament haver votat cap dels dos vencedors, fent encara més inexplicable en el debat públic el retorn de les formacions de tota la vida.

També s'ha de tenir en compte que les promeses electorals tant de Gunnlaugsson com de Benediktsson eren especialment atractives per a les famílies amb problemes econòmics (rebaixa d'impostos i rebaixa de les quotes hipotecàries) i, per tant, el canvi de color polític al Parlament arribava envoltat d'esperança generalitzada i amb la il·lusió de tancar l'etapa més fosca de la història del país, després de la caiguda dels bancs. Excepte els sectors més crítics, que acusaven els seus compatriotes de ramat d'ovelles i de tenir memòria de peix, la població restava a l'expectativa de veure com anaven les coses amb el jove nou Primer Ministre. Potser, malgrat tot, el Partit Progressista i el Partit de la Independència havien après la lliçó. Quins altres partits podrien haver pres el relleu de la mala experiència governamental dels socialdemòcrates i l'esquerra ecologista? Aquest era l'estat d'opinió previ al solstici d'estiu, una època de l'any en què a Islàndia gairebé no hi ha nit i caracteritzada per l'optimisme de la gent, que oblida per uns mesos el fred i la foscor hivernal i que dona la benvinguda a centenars de milers de turistes que animen l'activitat econòmica.

Una de les crítiques més fonamentades que es fa als partits de centredreta és que mai han entonat el *mea culpa* ni han demanat disculpes públiques per la gestió de la

bombolla financera que va enfonsar l'economia islandesa. En l'informe redactat per la Comissió Especial d'Investigació impulsada pel Parlament el desembre de 2008 i fet públic l'abril de 2010, queden detallades les males pràctiques dels bancs privats i la manca de control per part de les autoritats públiques. Un dels fets que més crida l'atenció és que en les tres grans entitats financeres (Glintir, Landsbanki i Kaupthing) els principals accionistes eren alhora els principals deutors de les entitats. Un fet que va agreujar la crisi, ja que després de la bancarrota de 2008 els majors deutors de les entitats eren els mateixos que acabaven de perdre les seves grans fortunes, forçant la nacionalització i posterior col·lectivització del deute generat per aquests personatges coneguts popularment a Islàndia com a *banksters*. En l'informe també quedaven clares les negligències del govern format pel Partit de la Independència i l'Aliança Socialdemòcrata des de 2007, especialment les del Primer Ministre, Geir H. Haarde (PI). Durant els primers mesos de 2008 Haarde va rebre diferents avisos del Banc Central d'Islàndia sobre els riscos que corrien les principals entitats però, tot i així, no va arribar a impulsar un pla per evitar el desenllaç que es produiria dos trimestres més tard ni va informar degudament els ciutadans, la majoria dels quals eren clients dels bancs més afectats.

Malgrat Sigmundur Davið Gunnlaugsson representa una nova generació de polítics als quals se'ls pressuposa que han après dels errors dels seus antecessors, la seva opinió sobre les causes del col·lapse bancari és, si més no, sorprenent. En una entrevista concedida a la CNBC anglesa el 19 de setembre de 2013, arran d'un viatge a Londres amb l'objectiu d'atraure capital del Regne Unit cap a Islàndia, Gunnlaugsson va arribar a dir que "les regulacions europees de les quals els bancs islandesos van treure els majors avantatges" eren la causa principal del que havia passat l'any 2008, per finalitzar assegurant que les entitats financeres europees encara no havien après la lliçó, mentre que Islàndia sí que ho havia fet. Un resum poc acurat, que difereix de la crítica que inclou l'informe oficial de la comissió d'investigació parlamentària i que sembla obviar la responsabilitat de les autoritats islandeses amb la voluntat de retornar la confiança als inversors estrangers. Cinc anys després que el país no pogués fer front al deute generat per les entitats financeres locals i quedés submergit en el caos econòmic, el seu nou Primer Ministre es passejava per Europa donant classes d'economia.

Entrant en matèria, una de les primeres accions del nou govern va ser abaixar els impostos. En concret, els impostos a les grans companyies pesqueres del país. El Partit

de la Independència i el Partit Progressista van derogar la normativa aprovada per l'anterior Parlament a través de la qual s'establia un pla d'increment de les taxes al sector pesquer que gradualment havia d'arribar al 60 per cent dels beneficis de les empreses que exploten els recursos de l'oceà. Un atac frontal a les grans fortunes del país que, com era d'esperar, s'havia convertit en una prioritat per a la coalició de centredreta. Una primera decisió que va generar un intens debat públic i que era l'avantsala de les decisions que es prendrien seguidament. L'1 d'octubre de 2013 el govern encapçalat per Gunnlaugsson presentava els seus primers pressupostos, protagonitzats per les retallades i pel tracte de favor a les grans indústries del país. Mentre que les taxes al sector pesquer, el turístic i la factura elèctrica de la indústria pesada es veien àmpliament reduïdes, es posava en marxa un moviment per reduir costos públics en sectors clau. Les tisorades van arribar a l'Hospital Universitari Nacional, a les universitats, a l'Oficina Especial de la Fiscalia, dedicada a la lluita anticorrupció, i, fins i tot, als subsidis per a les zones d'Islàndia on la calefacció no arriba de forma natural (és habitual que l'aigua calenta de les llars arribi directament del subsòl sense necessitat d'escalfar-la artificialment). El sector cultural i de les arts també va patir un fort revés pressupostari i el govern va

proposar una taxa especial per a les nits d'ingrés hospitalari. En contrapartida, el nou govern va decidir incrementar substancialment els fons destinats al cos de policia, a la lluita contra el crim organitzat i va impulsar una reducció del preu de l'assegurança que han de pagar les empreses privades i autònoms, una via alternativa de recaptació per a les arques públiques.

Uns comptes públics que no amaguen la càrrega ideològica d'un govern de centredreta clàssic, sota la premissa de reduir els impostos per als emprenedors i les empreses per tal de generar més llocs de treball, apriant els serveis públics i fomentant el sector privat. Els islandesos vivien aquests primers mesos amb neguit. Si bé durant dècades de creixement els dos partits al poder havien legislat a favor dels sectors més adinerats, el cert és que mai una crisi d'aquestes característiques havia dut a conservadors i progressistes a posar en marxa reformes que afectessin àmbits socialment tan delicats com la sanitat o l'educació, pals de paller de les societats del benestar escandinaves. Els anys daurats, en més o menys mesura, havien beneficiat tots els sectors socials i ara, amb les dificultats econòmiques, s'accentuaven les diferències i els tractes de favor propis de governs que tendeixen a vetllar en primer terme pels interessos dels més poderosos.

El nou govern sí que es va afanyar a complir una de les seves promeses electorals, la d'aturar fins a nou avís les negociacions per entrar a formar part de la Unió Europea que es van iniciar per demanda d'Islàndia el juliol de 2010, com a resposta del govern liderat pels socialdemòcrates per garantir una estabilitat econòmica de cara a un futur. Ja des de l'oposició i ara en el govern, els conservadors i els progressistes es van mostrar molt crítics amb la idea d'entrar a la Unió Europea i adoptar l'euro com a moneda nacional. A finals del mes d'agost de 2013, el ministre d'Afers Exteriors, Gunnar Bragi Sveinsson, va informar les autoritats europees sobre la fi del procés de diàleg, deixant la decisió final en mans d'un referèndum popular en el qual s'haurà de preguntar als ciutadans si volen reprendre les negociacions o acabar-les definitivament. De fet, les enquestes de la primavera de 2013 mostaven que tan sols un 27,6 per cent de la població estava a favor d'una Islàndia membre de la unió. Una de les qüestions que més preocupava la coalició de centredreta sobre l'entrada a la Unió Europea era la fi dels privilegis del sector pesquer, inclosa la pesca de balenes, una pràctica tradicional a la qual difícilment els islandesos estan disposats a renunciar i que tan sols està permesa a tres països a tot el món, sumant-hi Noruega i Japó. Això ex-

plica que fins i tot el ministre d'Afers Exteriors del govern anterior, en plenes negociacions amb Brussel·les, demanés una excepció per a Islàndia respecte la pesca de balenes, la carn de les quals no es queda majoritàriament al país sinó que s'exporta a d'altres mercats, si bé hi ha un alt interès per convertir-la en una atracció turística actiuant així el mercat intern.

A finals de novembre es donava a conèixer una trista notícia per a la qualitat informativa dels mitjans públics del país: 60 treballadors de RÚV, la televisió pública islandesa, haurien de ser acomiadats a causa de les retallades. Les amenaces expressades mesos abans per part de la cap del Comitè de Pressupostos del Parlament, Vigdís Hauksdóttir (com hem vist en el capítol 1, havia declarat que “la quantitat de diners que destinem a RÚV és anormal, especialment si no hi ha millors periodistes”) s'havien fet realitat. El mitjà amb més credibilitat de l'illa i amb més independència periodística es veia afectat per una decisió ideològica ja que en els anys previs no havien estat poques les queixes del Partit de la Independència i el Partit Progressista sobre la manera en la que el canal públic havia tractat el col·lapse del 2008 i les responsabilitats polítiques que se'n van derivar. La particular *vendetta* contra el mitjà més crític s'havia executat. Els mo-

viments estratègics del centredreta eren ràpids i efectius. La protecció de les grans fortunes del país, el control i la degradació dels mitjans públics via retallades i el reforç de les forces policials de cara a una possible revifada de les protestes ciutadanes al carrer. Sembla que conservadors i progressistes sí que havien après una lliçó: si les coses a Islàndia havien anat com havien anat l'any 2008 era, en part, per la manca de control sobre l'estat d'opinió i la poca capacitat repressiva vers els moviments socials. Aquest 2013, amb la victòria a les urnes, les coses havien de començar a canviar.

En una enquesta realitzada per la Universitat d'Islàndia entre el 3 i el 16 d'octubre, el desencant de l'electorat conservador era ja palpable. La formació més damnificada arran de les primeres accions de govern era el Partit Progressista de Gunnlaugsson que passava del 24,4 per cent de les eleccions del mes d'abril a una intenció de vot del 14,8. Una caiguda de gairebé 10 punts acompanyada d'una pèrdua de tres punts i mig del Partit de la Independència, que aconseguia una intenció del 23,2. En total, després de cinc mesos de govern, la coalició de centredreta no arribava a sumar el 38 per cent del suport electoral, mentre que l'oposició tornava a guanyar terreny, especialment l'Aliança Socialdemòcrata,

que passava a ser la segona força del país, sempre segons l'enquesta. Gunnlaugsson, però, tenia encara un as a la màniga per tal d'acabar l'any amb més suport popular. La seva gran proposta electoral havia de veure la llum: la reducció de les hipoteques familiars, els detalls de la qual encara no es coneixien.

El tema era especialment delicat dins de la coalició governamental perquè els dos grans partits no trobaven una posició comuna sobre les mesures que s'havien de posar en pràctica. El compromís del Partit Progressista era el de cancel·lar 1.800 milions d'euros en concepte d'hipoteques mentre que el Partit de la Independència veia inviable aquesta mesura i proposava alternatives a través d'avantatges fiscals per a aquells que invertissin en plans de pensions. El govern va donar a conèixer les concrecions del seu pla el mes novembre. Finalment, en lloc de la cancel·lació prevista es va acordar un paquet per valor de 480 milions d'euros (poc més del 25 per cent del promès) per tal d'ajudar les famílies hipotecades. Seguint la voluntat dels socis de govern de Gunnlaugsson, el Primer Ministre va acceptar que 420 milions d'euros més es destinessin a ajudar les famílies però a través d'una rebaixa fiscal via els plans de pensions privats. Una fórmula que no arribava als nivells plantejats durant

la campanya electoral de l'abril però que sí que tindria una traducció instantània vers la factura mensual dels deutors. El Fons Monetari Internacional no va trigar en donar senyals d'alerta sobre les conseqüències negatives d'aquesta mesura sobre l'economia islandesa, especialment la dels bancs nacionalitzats que, a priori, són els que hauran de pagar via impostos en els propers quatre anys la suma de 480 milions.

Amb tot, el 2013 va acabar amb una part de la població preguntant-se com podia ser que les protestes no haguessin tornat a omplir la plaça del Parlament. La pèrdua de benestar no sembla acceptable per a un país que s'equipara socialment i política als seus veïns escandinaus: Noruega, Dinamarca, Suècia i Finlàndia. De fet, si ens fixem en els cinc països nòrdics, segons les dades fetes públiques el mes d'octubre de 2013 per l'organització internacional Gallup, hi trobem una dada reveladora sobre l'opinió dels ciutadans respecte la percepció de la corrupció en el sí del govern. Mentre que a Suècia només un 14 per cent de la població creia que la corrupció política era generalitzada, a Dinamarca, un 15, a Noruega, un 20, i a Finlàndia, un 30, a Islàndia la xifra ascendia a un 67 per cent. Al cap i a la fi, aquesta dada mostra la preocupació d'uns votants que saben que passen coses

rere les cortines del Parlament sense que ells en siguin partícips i que, mica en mica, van trencant el mite de viure en un país exemplar pel que fa a la salut democràtica. Així, 2014 i 2015 es poden preveure com els anys en què els moviments socials revifin i surtin de nou al carrer per subratllar les línies vermelles que un govern islandès mai hauria de creuar. És l'esperança d'aquells que els anys 2008, 2009 i 2010 van lluitar a peu de plaça malgrat el fred i la neu. La coalició al govern sap que no ho tindrà fàcil per contenir la voluntat popular contra les retallades i s'encomana a una recuperació econòmica que adormi la massa crítica. La gran pregunta, però, és com s'ho faran les autoritats públiques per aixecar el control de capitals, una promesa electoral a la qual el Partit de la Independència i el Partit Progressista es van comprometre i que compta amb el suport unànim de la resta de formacions i de la població. El problema és que precisament aquest control de capitals ha evitat la fuga de les grans fortunes i ha fet que l'economia nacional s'enforteixi i hagi ressorgit de forma gairebé miraculosa. Alguns experts, com el periodista independent especialitzat en economia internacional Cyrus Sanati, ja titllen Islàndia de "bomba de rellotgeria". Els interrogants sobre el que passarà després de la cancel·lació del control

de capitals són molts i preocupants, ja que és fàcilment previsible que la corona islandesa pateixi ràpidament una forta devaluació. Això, juntament amb les ganes de recuperar la via democràtica oberta a través de la constitució escrita pels ciutadans poden posar Islàndia en una situació molt semblant a la 2008, amb l'única diferència que aquest cop potser els islandesos s'inclinaran per confiar en nous partits polítics que duguin la voluntat d'un canvi radical al Parlament. Una porta oberta a l'optimisme d'aquells que volen implantar un experiment democràtic sense precedents i que, de consolidar-se, sí que hauria de ser considerat un referent internacional ineludible, malgrat les característiques tan concretes de l'illa. Islàndia té ja la llavor de la revolució sembrada. Ara és hora de saber sí la classe política de sempre tindrà l'habilitat suficient com perquè els brots de revolta mai tornin a créixer o si, pel contrari, els ciutadans avivaran aquest rebrot per culminar un aixecament popular únic a la història recent de la nació.

LA CONSTITUCIÓ ESCRITA PEL POBLE ISLANDÈS

Preàmbul

Nosaltres, la gent que habita Islàndia, desitgem crear una societat justa en la que cada persona tingui igualtat d'oportunitats. El nostre origen divers enriqueix la nostra societat i tots junts som responsables del patrimoni de generacions, el nostre país i la seva història, natura, llengua i cultura.

Islàndia és un Estat lliure i sobirà amb llibertat, igualtat, democràcia i drets humans com a pedra angular.

El Govern ha de procurar enfortir el benestar dels habitants del país, estimular la seva cultura i respectar la diversitat de la vida de la gent, el país i la biosfera.

Desitgem promoure harmonia, seguretat i felicitat per a tots nosaltres i les properes generacions. Estem decidits a treballar per la pau amb les altres nacions i el respecte a la Terra i a tota la humanitat.

En vista de tot plegat, hem preparat una nova Constitució, la llei suprema del territori que tothom ha d'acatar.

Capítol I. Elements bàsics

Article 1. Forma de Govern

Islàndia és una democràcia parlamentària.

Article 2. Responsables del poder governamental

El Parlament exerceix el poder legislatiu en representació de la nació.

El President d'Islàndia, ministres i el govern així com la resta d'autoritats governamentals exerceixen el poder executiu.

El Tribunal Suprem i la resta de tribunals exerceixen el poder judicial.

Article 3. Territori

El territori d'Islàndia és indivisible. Els límits de les seves aigües territorials, espai aeri i zona econòmica han d'estar establerts per llei.

Article 4. Ciutadania

Les persones amb un progenitor que sigui ciutadà islandès tenen el dret a ser ciutadans islandesos.

En altres circumstàncies, la ciutadania ha d'estar concedida per llei.

Ningú ha de ser privat de la ciutadania islandesa.

A un ciutadà islandès no se li pot impedir l'entrada al país ni tampoc pot ser expulsat del país. El dret dels estrangers a entrar al país i residir-hi ha d'estar establert per llei així com per quines causes poden ser expulsats.

Article 5. Deures dels ciutadans

El govern ha d'assegurar que tothom assumeixi els drets i llibertats inclosos en aquesta Constitució.

Tothom ha de respectar aquesta Constitució en cadascun dels seus aspectes, així com les lleis, deures i drets que se'n derivin.

Capítol II. Drets humans i natura

Article 6. Igualtat de drets

Tots som iguals davant la llei i hem de gaudir dels nostres drets humans sense discriminació de gènere, edat, caràcter genètic, lloc de residència, estatus econòmic, discapacitat, orientació sexual, raça, color, opinions, afiliació política, religió, llengua, origen, llinatge o posició en altres aspectes.

Homes i dones han de gaudir d'igualtat de drets en cada aspecte.

Article 7. Dret a la vida

En néixer, tothom ha d'heretar el dret a la vida.

Article 8. Dignitat humana

Tothom ha de tenir garantit el dret a una vida digna. La diversitat humana ha de ser respectada en qualsevol aspecte.

Article 9. Protecció de drets

Les autoritats públiques han de protegir els ciutadans en tot moment de violacions dels drets humans, tant les comeses per responsables del poder estatal com per altres persones.

Article 10. Dret a la seguretat

Tothom ha de tenir el dret a la seguretat de la seva persona i protecció contra qualsevol mena de violència, com la violència sexual, tant dins com fora de casa.

Article 11. Inviolabilitat de la vida privada

La inviolabilitat de la vida privada, casa i família ha d'estar garantida.

Una persona no ha de ser registrada, ni la seva residència ni els seus efectes personals, excepte si es fa amb un ordre judicial o una autorització especial dictada per llei. El mateix s'aplica per cercar documents, transmissions postals, trucades telefòniques o altres comunicacions així com qualsevol altra restricció de privacitat comparable.

Tot i el primer paràgraf, s'han d'establir límits en la inviolabilitat de la vida privada, casa o família si és urgentment necessari per als drets de les altres persones.

Article 12. Drets dels infants

Tots els infants han de tenir protecció i atenció a les demandes per al seu benestar assegurades per llei.

El millor per a l'interès de l'infant ha de tenir sempre prioritat pel que fa als seus afers.

Els infants han de tenir garantit el dret a expressar les seves opinions en totes les instàncies i el seu reconeixement ha de correspondre amb la seva opinió, d'acord amb la seva edat i maduresa.

Article 13. Dret a la propietat

El dret a la propietat és inviolable. Cap persona ha de veure's forçada a lliurar la seva propietat excepte si ho requereix l'interès públic. En aquest cas, han de ser requerides una acta legislativa i la plena compensació.

El dret a la propietat està subjecte a deures i a limitacions d'acord amb la llei.

Article 14. Dret a tenir i expressar opinions

Tothom és lliure de tenir opinions i conviccions i ha de tenir el dret a expressar els seus pensaments.

La censura i altres impediments comparables a la llibertat d'opinió mai han de ser promulgades per llei. No obstant, els límits de l'expressió de les opinions s'han

d'estipular per llei per protegir infants, la seguretat, la salut, els drets o reputació dels altres, com és necessari en una societat democràtica.

Les autoritats públiques han de garantir les condicions per a un discurs obert i informat. L'accés a internet i a les tecnologies de la informació no ha d'estar limitat excepte per una decisió judicial i exposat a les mateixes condicions requerides per als límits d'expressió de les opinions.

Tothom ha de ser responsable de l'expressió de les seves opinions davant d'un tribunal.

Article 15. Dret a la informació

Tota persona ha de tenir la llibertat de recollir i difondre informació.

L'administració pública ha de ser transparent, ha de conservar documentació, com les actes de les reunions, i ha de registrar i documentar cada assumpte, el seu origen, l'informe i la resolució final. Aquesta documentació no pot ser eliminada excepte si es fa d'acord amb la llei.

La informació i els documents mantinguts per l'autoritat pública han d'estar disponibles sense excepció i l'accés dels ciutadans a tots els documents recollits o pagats per les autoritats públiques ha d'estar garantit per llei. Una llista de tots els casos i documents mantinguts per l'autoritat pública, el seu origen i el seu contingut ha de ser accessible a tothom.

La recollida, difusió i enviament de documents, la seva preservació i publicació només ha de ser restringida per a una finalitat democràtica, com la protecció de la privacitat personal, la inviolabilitat de la vida privada, la seguretat de l'Estat o l'activitat legal d'agències supervisores. Els límits a l'accés a documentació de treball han d'estar determinats per llei, disposant que els límits no han de ser més extensius del necessari per tal de protegir les condicions de treball normals de les autoritats públiques.

Informació sobre les raons i el límit temporal de documentació reservada ha d'estar disponible per a tots els documents sota secret legítim.

Article 16. Llibertat dels mitjans de comunicació

La llibertat dels mitjans de comunicació, la independència de la seva línia editorial i la transparència de la seva propietat han d'estar protegides per llei.

La protecció dels periodistes, les fonts i els informants ha d'estar protegida per llei. La confidencialitat de les fonts no ha de ser revelada sense el consentiment de l'informant excepte en el cas d'un procés criminal i per via d'una decisió judicial.

Article 17. Llibertat de cultura i d'acadèmia

La llibertat de la ciència, l'acadèmia i les arts ha d'estar protegida per llei.

Article 18. Llibertat de religió

Tothom ha de tenir garantit el dret a la religió i la visió de la vida, incloent-hi el dret a canviar de religió o conviccions personals i el dret de mantenir-se fora d'organitzacions religioses.

Tothom ha de ser lliure de seguir la seva religió, individualment o en associació amb altres, públicament o privada.

La llibertat de seguir religions o conviccions personals només ha de ser limitada per llei com és necessari en una societat democràtica.

Article 19. Organització de l'Església

L'organització de l'Església estatal s'ha de determinar per llei.

En els casos en què el Parlament modifiqui el rol de l'Església estatal, la qüestió ha de ser duta a referèndum de tots els votants qualificats del país per ser aprovada o rebutjada.

Article 20. Dret d'associació

Tothom ha de tenir garantit el dret a formar associacions per a propòsits legals, incloent-hi partits polítics i sindicats, sense que s'hagi de sol·licitar una llicència. Una associació no pot ser dissolta a través d'una mesura governamental.

Ningú ha de ser obligat a formar part d'una associació. Aquesta obligació pot ser imposada per llei si resulta necessària per a una associació per tal de dur a terme el seu paper legítim per a l'interès públic o els drets dels altres.

Article 21. Dret d'assemblea

Tothom ha de tenir garantit el dret d'assemblea sense cap permís especial, així com en reunions o protestes. Aquest dret no ha de ser restringit excepte per llei i per les necessitats d'una societat democràtica.

Article 22. Drets socials

Tothom ha de tenir garantit el dret a un nivell de vida adequat i seguretat social.

Tothom que ho necessiti ha de tenir garantit el dret per llei a una seguretat social pública i assistència pública, així com per l'atur, el naixement d'un fill, la

tercera edat, pobresa, discapacitat, malaltia, incapacitat permanent o circumstàncies similars.

Article 23. Serveis sanitaris

Tothom ha de tenir el dret a rebre serveis de salut mental i física amb els nivells de qualitat més alts possibles.

Tothom ha de tenir per llei el dret a un servei sanitari accessible, apropiat i adequat.

Article 24. Educació

Tothom ha de tenir per llei el dret a una educació general d'acord amb les seves habilitats.

Totes les matèries de l'educació obligatòria han de ser ofertes de forma gratuïta.

L'educació ha d'ajustar-se a les habilitats generals de cada individu i d'acord amb un coneixement crític dels drets humans i els drets i deures democràtics.

Article 25. Llibertat d'empresa

Tothom ha de ser lliure per dedicar-se a la professió que cadascú escull. Aquesta llibertat ha de ser limitada per llei per a l'interès públic.

La llei ha d'estipular unes condicions de treball adequades, com els períodes de descans, les vacances i les hores de temps lliure. Tothom té el dret a un sou just i a la resta de drets laborals.

Article 26. Dret a la residència i a viatjar

Tothom ha de ser lliure per escollir el seu lloc de residència i ser lliure per viatjar, d'acord amb les limitacions de la llei.

A ningú se li pot impedir deixar el país excepte per una decisió judicial. El bloqueig de la sortida del país d'una persona només es pot realitzar per via d'un arrest legal.

La llei ha de determinar el dret dels refugiats i de les persones que demanen asil polític a una justa i ràpida deliberació.

Article 27. Privació de llibertat

Ningú ha de ser privat de la seva llibertat excepte si ho autoritza la llei.

Qualsevol persona que és privada de la seva llibertat té el dret a ser informat de la raó sense demora.

Qualsevol persona que hagi estat arrestada per ser sospitosa d'haver comès una acció punible ha de ser portada davant d'un jutge sense excepció. Si la persona no és posada en llibertat immediatament, el jutge, passades 24 hores, ha d'emetre un veredicta raonat exposant perquè la persona ha de mantenir-se en custòdia. Només es pot aplicar la custòdia a infraccions que puguin ser punibles amb penes de presó. La llei ha de garantir el dret d'apel·lar la detenció en custòdia a un tribunal superior. Ningú ha de ser retingut en custòdia més del necessari. Qualsevol que per raons diverses a infraccions punibles sigui privat de llibertat té el dret a rebre una dictamen judicial el més aviat possible sobre la seva legalitat. Si es provés que una privació de llibertat ha estat il·legal, la persona ha de ser alliberada.

Si una persona ha estat privada de llibertat sense motius, ha de tenir dret a una compensació.

Article 28. Procés legal adequat

Tothom ha de tenir el dret a conèixer els seus drets i deures o a que se li exposi el procés legal adequadament, en el cas que sigui processat per una infracció punible, en un període de temps raonable davant d'un tribunal independent i imparcial. Les sessions dels tribunals han de ser obertes excepte si ho determina el jutge, d'acord amb la llei i per salvaguardar la seguretat pública, la seguretat de l'Estat o els interessos de les parts del cas i els testimonis.

Qualsevol que sigui acusat d'una infracció punible ha de ser vist com a innocent fins que sigui provat culpable.

Article 29. Prohibició del tracte inhumà

La pena de mort mai pot ser introduïda a la llei.

Ningú pot ser torturat o ser sotmès a un tracte o càstig inhumà o humiliant.

Ningú pot ser sotmès a treballs forçats.

Article 30. Prohibició de la pena retroactiva

Ningú ha de ser sotmès a un càstig excepte si és trobat culpable d'un delicta penat d'acord amb la llei del moment en què es va cometre o que s'estimi plenament comparable amb l'acte comès. La pena no pot ser més severa del que permet la llei.

Article 31. Prohibició del servei militar obligatori

El servei militar obligatori mai pot ser introduït a la llei.

Article 32. Tresors culturals

Els valuosos tresors culturals pertanyents a l'herència cultural d'Islàndia, com per exemple objectes de valor nacional o manuscrits antics, no poden ser ni desfruitos, ni cedits per a possessió o ús permanent, ni venuts o compromesos.

Article 33. Natura i medi ambient d'Islàndia

La natura d'Islàndia constitueix la base de la vida al país. Tothom ha de respectar-la i protegir-la.

La llei ha de garantir el dret a un medi ambient sa, aigua fresca, aire no contaminat i una natura verge per a tothom. Això vol dir que la diversitat de la vida i la terra ha de ser mantinguda i els espais naturals de valor, les àrees inhabitades, la vegetació i el sòl han de gaudir de protecció. Els danys previs han de ser reparats tant com sigui possible.

L'ús de recursos naturals ha d'estar subordinat a la minimització de l'esgotament a llarg termini dels propis recursos i al respecte als drets de la natura i de les properes generacions.

La llei ha de garantir el dret de les persones a viatjar a través del país amb propòsits legítims, amb respecte a la natura i al medi ambient.

Article 34. Recursos naturals

Els recursos naturals d'Islàndia que no són propietat privada han de ser perpètuament propietat de la nació. Ningú pot obtenir els recursos naturals, o els drets que se'n derivin, com a propietat o per a l'ús permanent i no poden ser venuts o compromesos.

Els recursos naturals de propietat pública inclouen recursos com les existències de fauna marina, altres recursos de l'oceà i el seu fons dins de la zona econòmica d'Islàndia, les fonts d'aigua i els drets de la utilització de l'aigua, els drets sobre l'energia geotèrmica i la mineria. La llei ha de determinar la propietat pública dels recursos situats sota terra a una certa profunditat.

En l'ús dels recursos naturals, s'ha d'aplicar el criteri de desenvolupament sostenible i interès públic.

Les autoritats públiques poden, basant-se en la llei, expedir permisos per a l'explotació dels recursos naturals o altres béns públics limitats, evitant el pagament de la totalitat i per un període de temps raonable en cada cas. Aquests permisos s'han d'expedir basant-se en la igualtat d'oportunitats i mai han de derivar cap al dret a la propietat o el control irrevocable dels recursos naturals.

Article 35. Informació sobre el medi ambient i les parts interessades

Les autoritats públiques han d'informar els ciutadans sobre l'estat del medi ambient i la natura i sobre l'impacte de projectes de construcció. Les autoritats públiques i altres han de proveir informació sobre un perill imminent a la natura, com la contaminació medi ambiental.

La llei ha d'assegurar el dret dels ciutadans a tenir l'oportunitat de participar en la preparació de les decisions que tenen un impacte sobre el medi ambient i la natura, així com la possibilitat de demanar veredictes independents.

En la presa de decisions respecte la natura i el medi ambient d'Islàndia, les autoritats públiques han de basar les seves decisions en els principis fonamentals de la llei medi ambiental.

Article 36. Protecció dels animals

La llei ha d'assegurar la protecció dels animals contra el maltractament així com de les espècies en perill d'extinció.

Capítol III. El Parlament

Article 37. Rol del Parlament

El Parlament està establert amb el poder legislatiu i el poder de dirigir els afers fiscals de l'Estat i supervisar la branca executiva tal com s'especifica en aquesta Constitució i altres lleis.

Article 38. Inviolabilitat

El Parlament és inviolable. Ningú pot pertorbar la seva pau o llibertat.

Article 39. Eleccions al Parlament

El Parlament ha de tenir 63 membres escollits per votació secreta per un període de quatre anys.

Els vots dels ciutadans amb dret a vot han de tenir el mateix pes a qualsevol indret del país.

El país ha d'estar dividit en circumscripcions electorals. S'han d'establir vuit circumscripcions com a màxim.

Les associacions de candidats han de proposar llistes per circumscripcions, per a tot el país o totes dues opcions. Els candidats poden estar simultàniament en les llistes nacionals i en les llistes per circumscripció de la mateixa formació.

El votant escull candidats individuals de les llistes de la seva circumscripció o del país o de totes dues. Com a alternativa, pot votar una llista de circumscripció o una llista nacional, cas en el que votarà de forma igual tots els candidats de la llista. Ha d'estar estipulat per llei que l'opció d'escollir està limitada a la llista de la circumscripció o del país de la mateixa formació.

Els escons del Parlament han de ser distribuïts a les formacions de candidats tenint en compte que cada formació rep el nombre de membres en plena proporció amb el nombre total de vots.

La llei ha de determinar la distribució dels escons als candidats en base a la força dels seus vots.

La llei ha de determinar que un cert nombre d'escons ha d'estar reservat per als representants de les circumscripcions, amb un màxim de 30 en total. El nombre de vots rere cada escó reservat no ha de ser inferior al de la mitjana basada en el total de les 63 cadires.

En la llei electoral ha d'estar especificat com la ràtio de dones i homes membres del Parlament pot ser establerta de la manera més igualitària possible.

Els canvis sobre les circumscripcions electorals, la distribució dels escons al Parlament i normes sobre les candidatures establertes per llei només poden ser aprovats amb el consentiment de dos terços dels vots del Parlament. Aquestes modificacions no han de ser aprovades si manquen menys de sis mesos per a les properes eleccions i no han de ser vàlides si en els sis mesos següents a la seva aprovació es convoquen unes eleccions.

Article 40. Període de legislatura

Les eleccions al Parlament han de tenir lloc abans de la fi del període de legislatura. El període de legislatura és de quatre anys.

L'inici i la fi del període de legislatura ha de coincidir en el mateix dia de la setmana d'un mes, comptat des de l'inici del mes.

Article 41. Dret a vot

Totes les persones majors de 18 anys el dia de les eleccions i essent ciutadans d'Islàndia han de tenir dret a vot a les eleccions al Parlament. Tenir una residència legal a Islàndia en el període de les eleccions és també una condició per exercir el dret a vot, excepte si la llei electoral estableix excepcions.

La resta de normes sobre les eleccions al Parlament han d'estar determinades per la llei electoral.

Article 42. Elecció dels candidats

Tot ciutadà islandès amb dret a vot i amb una immaculada reputació és elegible per ser candidat a les eleccions al Parlament.

Els jutges del Tribunal Suprem no són elegibles.

Si un membre del Parlament perd el seu dret a ser candidat, perd, alhora, el dret concedit per les eleccions. En aquest cas, un suplent ha de prendre el seu escó al Parlament.

Article 43. Validesa de les eleccions

El Parlament ha d'escollir una comissió electoral nacional per legislar sobre la validesa de l'elecció del President, les eleccions al Parlament i els referèndums nacionals.

La comissió electoral emet cartes de designació al President i als membres del Parlament i decreta quan un membre del Parlament ha perdut el seu dret a ser candidat. Les tasques de la comissió electoral han de ser establertes més detalladament per llei.

Les decisions de la comissió electoral han de ser remeses als tribunals.

Article 44. Sessions del Parlament

El Parlament s'ha de reunir abans de dues setmanes després de les eleccions al Parlament.

La data de reunió del Parlament en una sessió ordinària i la divisió d'un mandat en sessions individuals han d'estar establertes per llei.

Article 45. Localització del Parlament

Habitualment el Parlament es reuneix a Reykjavík però pot decidir reunir-se a qualsevol altre indret.

Article 46. Convocatòria del Parlament

El President d'Islàndia convoca el Parlament després de les eleccions parlamentàries i obre el Parlament cada any.

El President també pot convocar i obrir el Parlament per pròpia proposta o per proposta d'un terç dels diputats.

Article 47. Jurament de la legislatura

Cada nou membre del Parlament signa un jurament a la Constitució després que la seva elecció hagi estat validada.

Article 48. Independència dels membres del Parlament

Els membres del Parlament estan exclusivament determinats per les seves conviccions i no per instruccions d'altres.

Article 49. Inviolabilitat dels membres del Parlament

Els membres del Parlament no poden ser retinguts en presó provisional ni se'ls pot interposar una causa en contra sense el consentiment del Parlament, excepte si es prova que han comès un delicte.

Un diputat no està subjecte a responsabilitat fora del Parlament per les seves paraules en seu parlamentària, excepte si ho permet el Parlament.

Un membre del Parlament pot prescindir de la seva inviolabilitat.

Article 50. Registre d'interessos i desqualificació

Un membre del Parlament no pot participar en la deliberació de temes davant del Parlament que l'afectin substancialment o a persones properes. La qualificació dels membres del Parlament ha d'estar establerta per llei. La desqualificació d'un membre del Parlament no pot tenir efectes en la validesa de les lleis ja aprovades.

La llei ha d'establir el deure dels membres del Parlament a proveir tota la informació sobre els seus interessos financers.

Article 51. Donacions als candidats i a les seves formacions

La llei ha d'establir les normes que regulin l'activitat de les formacions polítiques, així com les finances dels candidats, amb el propòsit de mantenir costos moderats, assegurant transparència i limitant la publicitat en les campanyes electorals.

La informació sobre les donacions que sobrepassin una quantitat mínima ha de ser publicada instantàniament d'acord amb els decrets que estableixi la llei.

Article 52. El President del Parlament

El Parlament escull el seu President amb dos terços dels vots a l'inici de cada mandat. Si un President no completa el període de mandat, un nou President ha de ser escollit seguint el mateix sistema.

El President dirigeix el treball del Parlament. El President és responsable del funcionament del Parlament i té el poder suprem sobre la seva governabilitat.

Els Vicepresidents treballen juntament amb el President, actuen com els seus suplents i formen un comitè presidencial amb ell. La seva elecció ha d'estar establerta per llei.

El President del Parlament cessa la seva activitat com a diputat i no té dret a vot. El seu suplent ha d'assumir un escó al Parlament mentre el President manté el mandat.

Article 53. Procediments del Parlament

La llei ha d'establir els procediments del Parlament.

Article 54. Comitès del Parlament

El Parlament escull comitès permanents per deliberar sobre assumptes parlamentaris. La llei ha d'establir les tasques dels comitès.

Article 55. Sessions obertes

Les sessions del Parlament han d'estar obertes als ciutadans.

Un comitè del Parlament pot decidir que les seves reunions estiguin obertes als ciutadans.

Article 56. Presentació de temes al Parlament

Els membres del Parlament tenen el dret de presentar propostes de llei, propostes per a resolucions i altres temes davant del Parlament.

Els ministres poden presentar les propostes de llei i els esborranys de resolució amb els quals el Govern hi estigui d'acord.

Article 57. Processament de les propostes de llei

Les propostes de llei presentades pels membres del Parlament i pel Govern han de ser remeses als comitès del Parlament per a deliberació abans de ser debatudes al Parlament. El mateix procediment se segueix per a les propostes presentades pels votants.

Ha d'acompanyar la proposta de llei una avaluació de l'impacte de l'aprovació de la llei, d'acord amb les provisions que dictaminin la legislació.

Les propostes de llei no poden ser aprovades fins que hagin estat llegides al Parlament, com a mínim, dues vegades.

Les propostes de llei que no hagin estat finalitzades han de ser invalidades a la fi del mandat.

Article 58. Processament de resolucions i altres temes davant del Parlament

Les propostes del Govern per a resolucions parlamentàries han de ser remeses als comitès del Parlament per a deliberació abans de ser debatudes al Parlament.

Les resolucions parlamentàries no poden ser aprovades fins que hagin estat llegides al Parlament dues vegades.

Les propostes de resolució que no hagin estat finalitzades han de ser invalidades a la fi del mandat.

Les propostes per dissoldre el Parlament o mocions de censura als ministres han de ser debatudes i votades després d'una lectura.

El processament dels temes duts davant del Parlament ha d'estar establert per llei en tots els aspectes.

Article 59. Capacitat de resolució

El Parlament tan sols pot resoldre sobre un tema si més de la meitat dels diputats hi són presents a la reunió i participen en la votació.

Article 60. Confirmació de les lleis

Un cop el Parlament ha fet d'una proposta de llei una llei, el President del Parlament la signa i en un termini de dues setmanes la presenta al President d'Islàndia per a confirmació. La seva signatura confirma la proposta en llei. En el termini d'una setmana des de la recepció de la proposta de llei, el President d'Islàndia pot refusar confirmar-la. Aquest tipus de decisió ha de ser raonada i comunicada al President del Parlament. No obstant, la proposta de llei passa a ser llei, però la llei s'ha de dur a referèndum en un termini de tres mesos per tal de confirmar-la o refusar-la. Una majoria simple ha de determinar si la llei manté la seva validesa o no. El referèndum no s'ha de dur a terme si el Parlament invalida la llei en el termini de cinc dies des de la negativa del President. La convocatòria d'un referèndum ha de dur-se a terme en la resta d'aspectes d'acord amb la llei.

Article 61. Publicació de les lleis

S'han de publicar les lleis, els decrets governamentals i els acords internacionals que l'Estat hagi ratificat. Les lleis i els decrets governamentals han d'entrar en vigor després de la seva publicació. La forma de publicació i entrada en vigor ha de fer-se d'acord amb la llei.

Article 62. El Comitè Constitucional

El Parlament escull el Comitè Constitucional per un període de cinc anys.

Un comitè del Parlament o una cinquena part dels diputats poden demanar una opinió al Comitè Constitucional per saber si una proposta de llei està en conformitat amb la Constitució i amb les obligacions internacionals de l'Estat. Una proposta de llei no pot ser aprovada fins que el Comitè Constitucional lliura la seva opinió.

Les tasques del Comitè Constitucional han d'estar establertes per llei.

Article 63. El Comitè de Governament i Supervisió

El Comitè de Governament i Supervisió del Parlament ha d'investigar totes les mesures i decisions dels ministres i la seva acció de govern tal i com consideri apropiat. El comitè té l'obligació d'iniciar una investigació per la demanda d'un terç dels membres del Parlament.

Article 64. Comitès d'investigació

El Parlament pot designar comitès d'investigació sobre assumptes importants d'interès general.

Les normatives sobre el rol, el poder d'investigació i la designació dels comitès d'investigació han d'estar establertes per llei.

Article 65. Dret de consulta a la nació

El deu per cent dels votants pot demanar un referèndum nacional sobre una llei aprovada pel Parlament. La petició ha de ser presentada en el termini de tres mesos des de l'aprovació de la llei. La llei és invalidada si els votants la rebutgen, en cas contrari manté la seva validesa. El Parlament pot invalidar la llei després que s'hagi celebrat el referèndum.

El referèndum s'ha de celebrar en el període d'un any des de la presentació de la petició dels votants.

Article 66. Temes presentats al Parlament per iniciativa dels votants

Un dos per cent dels votants pot presentar un tema al Parlament. Un deu per cent dels votants pot presentar una proposta de llei al Parlament. El Parlament pot presentar una contraproposta en forma d'una altra proposta de llei. Si la proposta de llei dels votants no ha estat rebutjada aquesta ha de ser duta a referèndum, així com la proposta de llei del Parlament, si es dóna el cas. El Parlament pot decidir que el referèndum sigui vinculant.

Una votació sobre la proposta de llei dels votants s'ha de celebrar en el termini de dos anys des de la seva presentació al Parlament.

Article 67. Implementació de la recollida de firmes i referèndums

Els temes duts a referèndum per petició o iniciativa dels votants d'acord amb els articles 65 i 66 han d'afectar l'interès públic. Sobre aquestes bases, no es pot demanar una votació sobre els pressupostos fiscals, pressupostos fiscals suplementaris, lleis promulgades per fer complir obligacions internacionals així com lleis relacionades amb els impostos o el dret a la ciutadania. S'ha de tenir cura que les propostes de llei sorgides de la iniciativa dels votants estiguin d'acord amb la Constitució. En cas que existeixi desacord sobre si els temes compleixen les condicions, els tribunals han de decidir.

La implementació de consultes o iniciatives dels votants ha d'estar establerta per llei, així com la forma de presentació de la petició, el període de temps per a la recollida de firmes i la seva organització, quant pot ser gastat en publicitat, com la proposta pot ser retirada després de conèixer la resposta del Parlament i com s'ha d'organitzar la votació.

Article 68. Proposta del pressupost fiscal

Una proposta pressupostària per al proper any fiscal, que inclogui un informe sobre els ingressos i les despeses de l'Estat d'acord amb el que estipuli la llei, ha de ser presentada en cada període de sessions ordinàries del Parlament un cop sigui convocat.

Article 69. Autoritat de pagament

Cap pagament es pot efectuar sense haver estat autoritzat en el pressupost fiscal.

Després d'haver rebut el consentiment del comitè de pressupostos fiscals del Parlament, el Ministre d'Hisenda pot efectuar pagaments sense la citada autorització, amb la finalitat de complir amb les obligacions de pagament de l'Estat, a causa de circumstàncies imprevistes o si l'interès públic així ho dicta.

Article 70. Dret del comitè de pressupostos fiscals a la informació

El comitè de pressupostos fiscals del Parlament pot demanar informació de les agències estatals, empreses estatals i d'altres que rebin assignacions provinents del Tresor que estigui relacionada amb la disposició d'aquests fons.

Article 71. Impostos

Els impostos han d'estar fixats per llei. Cap impost pot ser recaptat, modificat o eliminat excepte per llei. No se'ls pot encarregar a les autoritats administratives prendre la decisió de recaptar un impost, modificar-lo o eliminar-lo. Cap impost ha de ser recaptat excepte si ho autoritza la llei en el moment en què les circumstàncies facin sorgir una obligació tributària determinada.

Article 72. Actius i compromisos de l'Estat

No es poden acceptar préstecs o emetre garanties que comprometin l'Estat excepte per llei.

Les autoritats administratives no tenen permès garantir els compromisos fiscals d'entitats privades. No obstant, aquest tipus de garanties fiscals poden ser emeses sempre d'acord amb l'interès públic.

Els béns immobles de l'Estat o el seu ús no poden ser venuts o posats a disposició excepte si ho autoritza la llei. La disposició d'altres actius de l'Estat ha d'estar regida per llei.

Article 73. Dissolució del Parlament

El President d'Islàndia dissol el Parlament en base a la seva resolució. Les noves eleccions s'han de convocar no abans de sis setmanes ni després de nou setmanes des de la dissolució. Els membres del Parlament mantenen el poder de les seves funcions fins el dia de les eleccions.

Article 74. El càrrec d'Auditor Nacional

El Parlament escull l'Auditor Nacional per un període de cinc anys. L'auditor ha de ser independent en la seva tasca. L'auditor inspecciona les finances fiscals de l'Estat, les seves agències i les empreses estatals per autoritat del Parlament segons estipuli la llei.

Els comptes auditats de l'Estat de l'any anterior amb l'informe de l'Auditor Nacional han de ser presentats al Parlament per aprovar-los juntament amb la proposta de pressupostos fiscals.

Article 75. El Defensor del Poble del Parlament

El Parlament escull el Defensor del Poble del Parlament per un període de cinc anys. El defensor del poble ha de ser independent en la seva tasca. Ha de salvaguardar els drets dels ciutadans i controlar l'acció de govern de l'Estat i

dels governs locals. Ha de vetllar pel respecte a la igualtat en l'administració pública, així com la seva direcció d'acord amb la llei i bones pràctiques governamentals.

Si un ministeri o qualsevol altre òrgan administratiu decideix ignorar les recomanacions especials del Defensor del Poble, s'ha de notificar la decisió al President del Parlament.

Les tasques i el rol del Defensor del Poble han d'estar establertes per llei, entre d'altres, el procediment parlamentari d'aquesta mena de comunicacions des d'un ministeri o altres òrgans administratius.

Capítol IV. El President d'Islàndia

Article 76. Nom del càrrec i elecció nacional

El President d'Islàndia és el cap de la República. Ha de ser escollit per la gent.

Article 77. Elegibilitat del càrrec

Tot ciutadà que compleixi les condicions necessàries per ser membre del Parlament i que hagi arribat als 35 anys és elegible per ser escollit President.

Article 78. Elecció del President

El President ha de ser escollit per votació secreta d'aquells que tenen dret a vot en les eleccions al Parlament. Un candidat a President ha de tenir el recolzament de no menys de l'u per cent dels votants i no més del dos per cent. Els votants han d'enumerar els candidats, un o més segons es vulgui, per ordre de prioritats. El candidat que obtingui millor posició en l'ordre prioritari dels votants, segons s'estableixi per llei, ha de ser degudament escollit President. Si només un candidat opta al càrrec, ha de ser considerat President electe sense votació. En tota la resta d'aspectes, les candidatures i l'elecció del President han d'estar establertes per llei.

Article 79. Període de mandat

El període de mandat del President comença el 31 d'agost i acaba el 31 de juliol després de quatre anys. Les eleccions presidencials tenen lloc al juny o al juliol de l'any en què expira el període de mandat. Cap president pot estar en el càrrec més de tres períodes.

Article 80. Jurament del càrrec

El President d'Islàndia signa un jurament abans de prendre possessió del càrrec.

Article 81. Condicions per mantenir el càrrec

El President d'Islàndia no pot exercir altres tasques remunerades estant en el càrrec. Tampoc tasques per a companyies privades o agències públiques encara que no siguin remunerades. Els pagaments al President des del Tresor públic han d'estar determinats per llei. Els pagaments al President no poden ser reduïts durant el període de mandat.

Article 82. Delegat del President

Si el President d'Islàndia esdevé no apte per dur a terme els seus deures per raons de salut o altres causes, el President del Parlament ha d'assumir els poders de la presidència durant aquest període.

Article 83. Cessament

Si el President mor o renuncia al seu càrrec abans de la fi del període de mandat, un nou President ha de ser escollit per un període que acabi el 31 de juliol del quart any després de les eleccions.

Article 84. Responsabilitat

El President no serà acusat criminalment excepte si es fa amb el consentiment del Parlament.

El President pot ser expulsat del càrrec abans de la fi del període de mandat si aquesta decisió és acordada per una majoria de vots en un referèndum iniciativa del Parlament i si tres quarts dels membres del Parlament voten a favor de la iniciativa. El referèndum ha de tenir lloc en un termini de dos mesos des del moment de la votació al Parlament i el President no ha d'exercir els deures del seu càrrec des del moment de la votació al Parlament fins que es coneguin els resultats del referèndum.

Article 85. Indults i amnisties

El President d'Islàndia pot indultar persones i dictar amnisties generals arran de la proposta d'un ministre. No obstant, no pot alliberar un ministre per una pena imposada per un tribunal relacionada amb la seva responsabilitat ministerial excepte si es fa amb el consentiment del Parlament.

Capítol V. Ministres i Govern

Article 86. Ministres

Els ministres són els representants suprems del poder executiu, cadascun en el seu àmbit. Cadascun és responsable dels assumptes presentats davant dels seus ministeris i de les accions de govern en el seu domini.

Si un ministre prova la seva incapacitat per ocupar-se d'un assumpte a causa d'un conflicte d'interessos, absència o una altra raó, el Primer Ministre ha d'encarregar la tasca a un altre ministre.

Cap ministre pot mantenir-se en el mateix ministeri per a un període de més de vuit anys.

Article 87. El Govern

Els ministres són membres del Govern. El Primer Ministre convoca les reunions del Govern, les presideix i supervisa el treball dels ministres.

Les reunions del Govern han de convocar-se per considerar propostes de llei i esborranys de resolució per al Parlament, altres assumptes governamentals importants o per a la consulta del treball i polítiques del Govern. S'ha de convocar una reunió del Govern si un ministre la sol·licita.

El Govern pren decisions conjuntes sobre polítiques i assumptes importants d'acord amb les provisions de la llei. Una majoria de ministres ha d'estar present quan es prenen les decisions. El Govern d'Islàndia ha d'estar emplaçat a Reykjavík.

Article 88. Registre de conflictes d'interès i deures públics

Als ministres no se'ls permet exercir altres tasques remunerades mentre estan en el càrrec. Tampoc tasques per a companyies privades o agències públiques encara que no siguin remunerades.

El deure dels ministres a revelar informació sobre els seus interessos financers ha d'estar establert per llei.

Article 89. Ministres i Parlament

Els ministres presenten propostes de llei i esborranys de resolució del Govern, responen preguntes i participen en els debats del Parlament quan se'ls requereix, sempre que obeeixin les normes de procediment parlamentari.

Els ministres no tenen dret a vot al Parlament.

Si un diputat del Parlament és designat ministre, ha de deixar el seu escó mentre està al càrrec, cas en el qual el seu suplent ha d'assumir l'escó.

Article 90. Formació del Govern

El Parlament escull el Primer Ministre.

Després d'haver consultat les formacions parlamentàries i els membres del Parlament, el President ha de presentar un candidat per al càrrec de Primer Ministre. Ha d'esdevenir electe si la majoria dels diputats consenten la proposta. En cas contrari, el President d'Islàndia presenta una nova proposta seguint el mateix procediment. Si aquesta proposta no és acceptada s'ha de convocar una votació entre tots aquells candidats proposats pels membres del Parlament, formacions parlamentàries o el President d'Islàndia. El candidat amb més vots ha d'esdevenir Primer Ministre electe.

Si no s'escull un Primer Ministre en un termini de deu setmanes, el Parlament s'ha de dissoldre i s'han de convocar noves eleccions.

El Primer Ministre decideix l'organització dels ministeris i el nombre de ministres i divideix les tasques entre ells, però els ministres no poden ser més de deu.

El President d'Islàndia nombra el Primer Ministre en el seu càrrec. El President cessa el Primer Ministre dels seus deures després de les eleccions al Parlament, si és censurat en una votació al Parlament o si així ho desitja el ministre. El Primer Ministre nombra els altres ministres i els cessa dels seus deures.

Els ministres signen un jurament a la Constitució quan assumeixen el seu càrrec.

Article 91. Moció de censura

Les mocions de censura als ministres han de ser presentades al Parlament. Una moció de censura al Primer Ministre ha d'incloure una moció proposant el seu successor.

Article 92. Govern provisional

Després que el Primer Ministre renunciï als seus deures amb el Govern, aquest ha de continuar el mandat com a Govern provisional fins que es designi un nou Govern. El mateix procediment se segueix si el Parlament es dissol. Els ministres d'un Govern provisional només han de prendre les decisions que són necessàries per complir amb els seus deures.

Article 93. Deure de proveir informació i la veritat

Els ministres tenen l'obligació de proveir el Parlament o els seus comitès tota la informació, documents i informes sobre temes sota la seva autoritat, excepte aquells classificats com a secrets per llei.

Els membres del Parlament tenen el dret a la informació procedent dels ministres a través de la introducció d'una pregunta parlamentària sobre un assumpte o a demanar un informe segons estableixi la llei.

La informació proveïda per un ministre al Parlament, als comitès o als diputats ha de ser correcte, rellevant i adequada.

Article 94. Informe del Govern al Parlament

El Govern ha de presentar anualment al Parlament un informe sobre la seva activitat i la implementació de les resolucions del Parlament.

Un ministre pot informar el Parlament sobre un assumpte que depengui de la seva autoritat.

Article 95. Responsabilitats dels ministres

Els ministres tenen la responsabilitat legal de tota l'activitat administrativa. Si un ministre registra en una acta la seva oposició a una decisió del Govern, no és responsable. La responsabilitat de les seves infraccions en el càrrec ha d'estar establerta per llei.

El Comitè de Governament i Supervisió del Parlament ha de decidir, seguint una indagació, si s'ha d'iniciar una investigació per presumptes infraccions d'un ministre. El comitè nomena un fiscal que dirigeix la investigació. El fiscal ha d'avaluar si la conclusió de la investigació és adequada o si pot conduir a una condemna, cas en el qual ha d'emetre una acusació i dur el cas davant dels tribunals. La investigació i el tractament d'aquests casos s'ha d'establir per llei.

Article 96. Nomenament de servidors civils

Els ministeris i altres òrgans administratius han de nomenar persones per ocupar posicions segons estableixi la llei.

Les qualificacions i les qüestions de fons regiran el nomenament del càrrec. Quan un ministre nomena un jutge o un fiscal de l'Estat, el nomenament ha de ser presentat al President d'Islàndia per a confirmació. Si el President d'Islàndia rebutja la confirmació, el Parlament necessita confirmar el nomenament amb dos terços dels vots per tal que entri en vigor.

Els ministres nomenen persones per a altres alts càrrecs tal com defineix la llei, seguint les recomanacions d'un comitè independent. Si un ministre no nomena la persona que el comitè considera més qualificada, el nomenament queda subjecte a l'aprovació del Parlament a través d'una votació amb el suport de dos terços dels diputats.

El President d'Islàndia nomena els presidents dels comitès. El seu àmbit de nomenament i l'activitat s'han d'establir per llei.

S'ha d'establir per llei que un determinat nombre de càrrecs han d'estar ocupats per ciutadans islandesos. Els servidors civils poden ser requerits per fer un jurament a la Constitució.

Article 97. Agències estatals independents

S'ha d'establir per llei que les agències de l'Estat que juguen un paper important en les funcions de control i recopilació d'informació necessària per a una societat democràtica gaudeixin d'independència assegurada. L'activitat d'aquestes agències no pot ser eliminada, substancialment alterada o transferida a d'altres agències excepte per llei i aprovant-se al Parlament a través d'una votació amb el suport de dos terços dels diputats.

Capítol VI. El poder judicial

Article 98. Organització del poder judicial

La llei ha d'establir l'organització del poder judicial, entre d'altres, el nivell dels tribunals i el nombre de jutges.

Article 99. Independència dels tribunals

La llei ha d'assegurar la independència dels tribunals.

Article 100. Jurisdicció dels tribunals

Els tribunals han de proveir veredictes finals sobre els drets i obligacions sota la llei civil així com sobre la culpabilitat per actes punibles i decidir les sancions. Els tribunals han de decidir si les lleis estan en conformitat amb la Constitució. Els tribunals han de decidir si les autoritats públiques han complert la llei. Una decisió administrativa no pot ser eludida a curt termini a causa de ser remesa als tribunals.

Article 101. El Tribunal Suprem

El Tribunal Suprem és el més alt tribunal de l'Estat i té el poder final de resoldre tots els casos presentats als tribunals.

No obstant, s'ha de decidir per llei que un tribunal especial pugui resoldre finalment disputes sobre acords salarials i la legalitat de les vagues, encara que un veredicta sobre les sancions sigui encomanat a d'altres tribunals.

Article 102: Nomenament dels jutges

Els jutges poden ser nomenats permanentment o per un determinat període. Els tribunals poden contractar o convocar d'altres segons estigui estipulat per llei.

El ministre nomena jutges i els eximeix dels seus deures. Un jutge no serà cessat definitivament del seu càrrec excepte per un veredicta judicial i només si ja no compleix les condicions per dur a terme els deures del seu càrrec o si no dur a terme les obligacions relatives a la seva tasca.

Article 103. Independència dels jutges

En el compliment dels seus deures, els jutges han d'estar únicament guiats per la llei.

Article 104. Poder fiscal i el Fiscal de l'Estat

La llei ha d'establir l'organització del poder fiscal.

El Fiscal de l'Estat és la màxima autoritat fiscal. En el compliment dels seus deures, ha d'estar únicament guiat per la llei.

El ministre nomena el Fiscal de l'Estat i l'eximeix dels seus deures. El Fiscal de l'Estat és independent en l'exercici dels seus deures i gaudeix de la mateixa protecció en la seva tasca que els jutges.

Capítol VII. Governos locals

Article 105. Independència dels governos locals

Els governos locals estan a càrrec dels seus propis afers segons estigui establert per llei. Els governos locals han de tenir prou capacitat i ingressos per dur a terme legalment les seves obligacions.

Les fonts d'ingressos dels governos locals han d'estar determinades per llei així com el seu dret a determinar com seran utilitzats.

Article 106. Normativa de subsidiarietat

Els governs locals, o les formacions que actuïn en representació seva, han de dur a terme aquelles tasques de servei públic que es poden resoldre millor en l'àmbit de la seva circumscripció local, segons estigui establert per llei.

Article 107. Elecció de les administracions locals i democràcia residencial

Els governs locals han d'estar governats per ajuntaments en representació dels residents i són escollits per votacions generals i secretes.

La llei ha d'establir el dret dels residents d'un govern local a demanar una votació relativa a determinats assumptes.

Article 108. Deure de consulta

En el procés de redacció de les lleis vinculades als governs locals, aquests i les associacions locals han de ser consultats.

Capítol VIII. Afers exteriors

Article 109. Procediments en afers exteriors

La política exterior i la representació general de l'Estat en aquesta àrea ha de ser atorgada al ministre representant sota l'observació del Parlament.

Els ministres estan obligats a proveir el comitè d'afers exteriors amb informació sobre afers exteriors i assumptes de defensa. El ministre ha de consultar el comitè abans de prendre decisions importants relatives als afers exteriors.

Una decisió sobre el suport a mesures que incloguin el desplegament de les forces armades, diferents a les quals Islàndia està obligada per la llei internacional, ha d'estar subjecte al consentiment del Parlament.

Article 110. Acords internacionals

El ministre arriba a acords internacionals en representació d'Islàndia. No obstant, no pot concloure aquells acords que impliquin la devolució de o gravamen sobre el territori, aigües internes, la zona econòmica o les conques terrestres, o si els acords demanen una modificació de les lleis o si tenen importància en d'altres aspectes, excepte si es fa amb els consentiment del Parlament.

Article 111. Devolució de poder estatal

Ha d'estar permès acceptar acords internacionals que incloguin la devolució de poder estatal a institucions internacionals de les quals Islàndia és membre amb el propòsit de la pau i la cooperació econòmica. La devolució de poder estatal ha de ser sempre reversible.

La devolució de poder estatal per l'entrada en acords internacional ha d'estar definida per llei. Si el Parlament ratifica un acord que conté la devolució de poder estatal, la decisió s'ha de dur a referèndum per ser aprovada o rebutjada. El resultat d'aquest tipus de referèndums és vinculant.

Article 112. Deures relatius als acords internacionals

Tots els estaments del poder estatal han d'acatar les normatives sobre drets humans a les quals l'Estat està obligat per la llei internacional i assegurar la seva implementació d'acord amb el seu rol segons la llei i els seus límits de poder.

El Parlament està autoritzat a ratificar acords internacionals sobre drets humans i medi ambient i aquests, per tant, han de substituir les lleis generals.

Capítol IX. Provisions finals

Article 113. Modificació de la Constitució

Quan el Parlament ha aprovat una proposta de modificació de la Constitució, aquesta ha de ser duta a votació de tots els votants aptes del país per ser aprovada o rebutjada. La votació no ha de celebrar-se abans d'un mes ni després de tres mesos des de l'aprovació al Parlament.

Tanmateix, si cinc sisenes parts dels membres del Parlament han aprovat la proposta, el Parlament pot decidir cancel·lar la votació i la proposta esdevindrà llei.

Article 114. Entrada en vigor

Aquesta Llei Constitucional ha d'entrar en vigor quan el Parlament l'hagi aprovat d'acord amb les provisions de la Llei Constitucional núm. 33 del 17 de juny de 1944 amb les subseqüents modificacions.

Després de l'entrada en vigor d'aquesta Llei Constitucional, la Llei Constitucional núm. 33 del 17 de juny de 1944 amb les subseqüents modificacions ha d'esdevenir nul·la.

Provisions temporals

Malgrat les provisions de l'article 39, paràgraf 10, una majoria simple dels vots del Parlament ha de ser suficient per modificar la llei electoral per adaptar-la a aquesta Llei Constitucional després que entri en vigor.

Quan aquestes modificacions siguin aprovades aquesta provisió esdevé nul·la.

Islàndia 2013. Crònica d'una decepció. Un text que trenca amb alguns dels mites de la Revolució Islandesa i que narra amb detall com s'ho ha fet el poder a l'ombra islandès per tombar els projectes de reforma democràtica impulsats des del teixit social del país. Una crònica que suposa una porta d'entrada a una societat aïllada i que coneixem a través dels tòpics que reproduïxen els grans mitjans de comunicació. Una trama apassionant que explica els fets d'un any ple decepcions per a aquells islandesos que cerquen un canvi radical després del col·lapse bancari de 2008.

**INCLOU LA TRADUCCIÓ AL CATALÀ DE LA
CONSTITUCIÓ ESCRITA PEL POBLE ISLANDÈS**

Èric Lluent (Vila de Gràcia, 1986). Periodista de vocació i no llicenciat (va cursar el primer cicle de Periodisme a la UAB), creix professionalment a Ràdio Gràcia i a l'Independent de Gràcia. Ha viscut temporades a París, Hèlsinki i Reykjavik. Actualment col·labora ocasionalment amb el *Cultura-s* de *La Vanguardia* i setmanalment al programa *Tot és comèdia* de Ràdio Barcelona. Creu en el periodisme independent, arriscat, d'interpretació i de reflexió. Aquest llibre és una aposta personal de l'autor per exercir una professió que viu hores massa baixes.